

ANALYSING THE INTERNATIONAL MEDIA REFLECTIONS OF THE OPENING OF CLOSED VAROSHA TO THE PUBLIC IN THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS

OĞUZ GÖKSU

Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
Mail: oguzgoxsu@gmail.com

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7923-8761>

ABSTRACT

This study analyses how the partial opening of Closed Varosha in the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) was covered in the international press. The news in the international press covering the period between June 2019 and December 2021 were analysed using van Dijk's Critical Discourse Analysis (CDA) method. 378 news articles in 14 different languages from 17 countries were analysed. The study is important in terms of understanding the international dimension of the Cyprus issue and the perspectives of different countries on this problem. The analyses revealed that the international press generally adopted a negative attitude towards the partial opening of Varosha. The use of emotional language, emphasis on negative consequences and accusatory language in negative news reports were noteworthy. Neutral news reports, on the other hand, avoided commenting while providing information about the event. This situation also varied according to the countries. While the media organs of countries such as China, Russia and Iran generally adopted a neutral stance, the media organs of countries such as Greek Administration of Southern Cyprus (GASC), Greece, United Arab Emirates and the USA adopted a negative stance. Moreover, most of the news items in the international press are prepared by taking into account Türkiye's close relations with the TRNC. This situation reflects the perspectives shaped by countries' political and economic interests, regional alliances and different approaches to the solution of the Cyprus problem. The study makes an important contribution to understanding the image of the partial opening of Varosha in the international arena and analysing the media discourse on this issue.

Keywords: TRNC, Closed Varosha, International Media, Critical Discourse Analysis, Cyprus Problem.

Makaleye Ait Bilgiler

Makale Türü: Araştırma
Geliş Tarihi: 12.03.2025
Kabul Tarihi: 20.05.2025
Yayın Tarihi: 25.06.2025
Yayın Sezonu: Ocak - Haziran

Makaleye Atıf Bilgisi

GÖKSU Oğuz, (2025). "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Kapalı Maraş'ın Halka Açılmasının Uluslararası Medyaya Yansımalarının İncelenmesi". *Muhafazakâr Düşünce*. Yıl: 21 Sayı: 68 (72-106).

muhafazakârdüşünce • yıl: 21 - sayı: 68 • Ocak-Haziran 2025

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE KAPALI MARAŞ'IN HALKA AÇILMASININ ULUSLARARASI MEDYAYA YANSIMALARININ İNCELENMESİ

OĞUZ GÖKSU

Öz

Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) yer alan Kapalı Maraş'ın kısmi açılım kararının uluslararası basında nasıl ele alındığını incelemektedir. Haziran 2019- Aralık 2021 dönemini kapsayan uluslararası basındaki haberler, van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. 17 ülkeden 14 farklı dilde 378 haber incelenmiştir. Çalışma, Kıbrıs meselesinin uluslararası boyutunu ve farklı ülkelerin bu soruna bakış açılarını anlamak açısından önem arz etmektedir. Analizlerde, uluslararası basının Maraş'ın kısmi açılımına genel olarak olumsuz bir tavır takındığı görülmüştür. Olumsuz haberlerde duygusal dil kullanımı, negatif sonuçlara vurgu ve suçlayıcı bir dil dikkat çekmiştir. Tarafsız haberler ise olaya ilişkin bilgi verirken yorumdan kaçınmıştır. Bu durum ülkelere göre de farklılıklar göstermiştir. Çin, Rusya ve İran gibi ülkelerin yayın organları genel olarak tarafsız bir tutum sergilerken Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), Yunanistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve ABD gibi ülkelerin yayın organları ise olumsuz bir tutum sergilemiştir. Ayrıca uluslararası basındaki çoğu haber Türkiye'nin KKTC ile olan yakın ilişkileri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Bu durum, ülkelerin siyasi ve ekonomik çıkarları, bölgesel ittifakları ve Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik farklı yaklaşımları doğrultusunda şekillenen bakış açılarını yansıtmaktadır. Çalışma, Maraş'ın kısmi açılımının uluslararası alandaki imajını anlamak ve bu konudaki medya söylemini çözümlemek için önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: KKTC, Kapalı Maraş, Uluslararası Medya, Eleştirel Söylem Analizi, Kıbrıs Sorunu.

Giriş

Kıbrıs adası çok eski tarihlerden günümüze denk sürekli dikkatleri üzerine çekmiştir. Kıbrıs'ın bir ada olarak sınırlarının tüm yönlere açık olması, bölge üzerinde egemenlik tesis etmek isteyen güçlere önemli bir mevzi imkânı sunmuştur (Şahin, 2016: 150). Doğu Akdeniz'in merkezinde yer alan Kıbrıs'ın, Türkiye ve Suriye'ye yakınlığı, Ege Denizi ve Süveyş Kanalı'na olan etkisi, adayı stratejik açıdan önemli kılmaktadır. Ayrıca Kıbrıs'ın sadece coğrafi konumu değil, aynı zamanda tarihi, kültürel ve demografik özellikleri de adanın önemini artırmaktadır. Tarihi dokusu, nüfusu, kültürel değerleri, sosyal hayatı, dili, geleneksel yaşam tarzı, coğrafi karakteri gibi demografik özellikleri incelendiğinde, Kıbrıs'ın aslında Anadolu topraklarının bir parçası olduğu ortaya çıkmaktadır (Keser, 2006: 115).

Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının kesiştiği bir noktada bulunan Kıbrıs adası, 1974 yılında gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekâtından sonra siyasi olarak ikiye bölünmüş ve kuzey kısmı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), güney kısmı ise Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ismiyle iki ayrı devlet olarak varlığını sürdürmüştür. Kıbrıs, karmaşık bir siyasi geçmişe sahip olması nedeniyle dünyanın en stratejik topraklardan birisi olarak değerlendirilmektedir.

Kıbrıs ve ada üzerinde devam eden sorunlar üzerine birçok akademik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde; Efegil ve Olcay (2004), ilgili tarafların Kıbrıs sorununa yaklaşımlarını; Bulunç (2007), Annan planı ile Kıbrıs politikasında oluşan kırılma noktalarını; Kasım (2007), Soğuk savaş sonrasındaki dönemde Kıbrıs sorununu; Duran (2008), BM ve AB çerçevesinde Kıbrıs sorununu; Vatansever (2010), Kıbrıs sorununun tarihi gelişimini; Küçükkoğlu (2011), Kıbrıs sorununa dair yaklaşım ve algıların 1954 ile 1974 yılları arasında Türk basınına yansımalarını; Renda (2013) ile Ayçiçek (2018) ve (2019), Kıbrıs'taki mülkiyet sorunlarını; Günar (2020), GKRY'nin Avrupa Birliği üyeliğinin Kıbrıs sorununa etkisini; Güngör ve Kocatepe (2022), Orta Doğu ülkelerinin Kıbrıs sorununa yaklaşımlarını; Akgün (2023), uluslararası hukuk kapsamında KKTC'nin Türk Devletleri Teşkilatı'na gözlemci statüsünde kabul edilmesini; Geçikli (2024) Kıbrıs sorununun uluslararası bir boyut kazanmasını ve Çimen (2024) ise Kıbrıs'ta iki devletli çözüm önerisini incelemiştir.

Kapalı Maraş özelinde yapılan çalışmalar incelendiğinde ise Külahçı Serengil (2011) ve Gözügüzelli (2021), Maraş bölgesindeki vakıflara ait mülkiyet meselesini; Kırmızıgül (2021), geçmişten günümüze Kapalı Maraş bölgesinin insansız ve yalnız yapılarını; Karaoğlu (2022), uluslararası hukuk perspektifinde Kapalı Maraş'ın statüsünü; Altan Bayraktar (2022), 2020 KKTC seçim

sürecinde Kapalı Maraş'ın yeniden açılmasının basındaki sunumunu; Erdem (2023), Kıbrıs sorunu ve Kapalı Maraş bağlamında mahkeme kararlarını; Yüksel ve Erçakıca (2023) ise kısmi açılım girişimine BM'nin yaklaşımı ve mülkiyet sorununu incelemiştir.

Literatür incelendiğinde Kıbrıs'ta yaşanan sorunlarla ilgili birçok çalışma yapılmasına rağmen Kapalı Maraş'la ilgili ise daha sınırlı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmada ise KKTC'nin Gazimağusa şehrinde bulunan Maraş veya diğer ismiyle Varoşa bölgesinin bir kısmının halka açılmasının uluslararası basına yansımaları van Dijk'in eleştirel söylem analizi bağlamında incelemektedir. Bu çalışma, farklı medya organlarının ve dolayısıyla ülkelerin Kıbrıs meselesine ve Kapalı Maraş'a bakış açısını uluslararası perspektifte ve nasıl algıladığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Kuzey Kıbrıs

Kıbrıs, stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca pek çok uygarlığın ve gücün hinterlandında yer almıştır. Ada, 1571'de Osmanlı Devleti tarafından fethedilmiş ve 307 yıl boyunca Osmanlı egemenliğinde kalmıştır. 1878'de yönetim, Osmanlı İmparatorluğu'nun hükümlerine göre saklı kalmak üzere İngiltere'ye devredilmiştir. Ancak İngiltere, Birinci Dünya Savaşı sırasında adayı ilhak etmiştir. 1950'lerin sonlarında, Kıbrıslı Rumların Yunanistan ile birleşme çabaları (Enosis) ve Kıbrıslı Türklere yönelik baskılar sonrasında ortaya çıkan sorunlar, 1959 yılında Zürih ve Londra Anlaşmaları ile Türk ve Rum toplumunun hükümette, mecliste ve yargıda belli oranlarda temsil edildiği, İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın garantör olduğu "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin kurulmasıyla bir süreliğine rafa kalkmıştır (Güleç, Kendirci ve Üçkuş, 2023: 10). Ancak 1953 yılında Atina'da kurulan ve 1 Nisan 1955 tarihinde Kıbrıs adasında eylemlerine başlayan EOKA terör örgütünün faaliyetleri Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra bir müddet askıda kalsa da 21 Aralık 1963 tarihinden itibaren tekrar artmıştır (Keser, 2019: 7). Rum tarafının Enosis hedefleri doğrultusunda yürütülen faaliyetlerle birlikte Kıbrıs Türklerinin devlet kurumlarından uzaklaştırılmaya çalışılması ve Rumların tek taraflı güç kullanarak 1963 yılında mevcut anayasayı feshetmeleri ile Kıbrıs Cumhuriyeti fiilen son bulmuştur (Aydın Tarihi Dergisi, 2024: 117). Nitekim Rumların Türk toplumuna yönelik asimilasyon ve şiddet eylemleri nedeniyle Kıbrıs Cumhuriyeti uzun süre varlığını koruyamamıştır. Yunanistan ve Rumların yayılmacı politikaları, 1974'te Türkiye'nin Barış Harekâtı'na yol açmış ve Kıbrıs sorunu yeni bir boyut kazanmıştır (Çimen, 2024: 413). Bu doğrultuda Yunanistan'ın etkisiyle 15 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs'ta gerçekleşen darbenin ardından

Türkiye, garantörlük hakkını kullanarak müdahalede bulunmuştur. Ankara'da toplanan Milli Güvenlik Kurulu, dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in siyasi parti liderleri ve Bakanlar Kurulu ile yaptığı istişareler sonucunda Kıbrıs Barış Harekâtı'nın başlatılmasına karar vermiştir (Sunay ve Mazlum, 2023: 674). 20 Temmuz 1974 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından düzenlenen Kıbrıs Barış Harekâtı öncesinde, sürecinde ve sonrasında Kıbrıs Türk toplumuna yaşatılan mezalim basın yayın aracılığıyla da tüm dünyaya duyurulmuş ve Türkiye'ye yönelik gerçekleştirilen olumsuz propagandaların önüne geçilmek istenmiştir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024a).

1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin (KTFD) kurulmasının ardından, Kıbrıs meselesine adil ve kalıcı bir çözüm bulma amacıyla Türk tarafı, toplumlararası görüşmeleri sürdürmüştür. Ancak Rum-Yunan ikilisinin uzun vadeli mücadele stratejisi ve özellikle Papandreu'nun Kıbrıs sorununu uluslararası platforma taşıma politikası, bu görüşmelerden sonuç alınmasını engellemiştir. Kıbrıs Rum Yönetimi'nin yoğun çabaları sonucunda, toplumlararası görüşmeler yerine konu BM gündemine taşınmıştır. 13 Mayıs 1983'te BM Genel Kurulu'nda, Kıbrıs Rum tarafını destekleyen karar tasarısının kabul edilmesi, Türkiye ve KTFD tarafından reddedilmiş ve Türkiye'nin yeni politikalar geliştirmesini zorunlu kılmıştır. Toplumlararası görüşmelerin tıkanması ve yeni girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, KTFD Meclisi, 15 Kasım 1983 tarihinde bağımsız KKTC devletinin ilanını uluslararası kamuoyuna duyurmuştur. Bu bağımsızlık ilanı, bazı çevrelerde tepkilere yol açmıştır (Bostancı, 2015: 317). Kıbrıs meselesini çözmek için birçok girişimde bulunulmuştur. Gali Fikirler Dizisi, Annan Planı ve 2017 yılında düzenlenen Crans-Montana'daki konferans gibi çeşitli platformlarda müzakereler gerçekleştirilmiştir. Ancak tüm bu çabalara rağmen, taraflar ortak bir noktada buluşamamıştır (Buruk ve Atay, 2021: 30). İki devletli çözüm modeli olarak 2021 yılında BM Genel Sekreteri tarafından Cenevre'de düzenlenen gayri resmî 5+BM toplantısında KKTC'nin 5. Cumhurbaşkanı Ersin Tatar tarafından 6 maddelik yol haritası sunulmuş ancak Rum tarafının uzlaşmaz tavrından dolayı yeterli ortak zemin bulunamamıştır. Türkiye'nin 12. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 77. BM Genel Kurulunda yaptığı konuşmasında, çözümün anahtarının Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsünün yeniden teyit edilmesi olduğunu belirterek, uluslararası topluma KKTC'yi bir an önce tanıma çağrısında bulunmuştur (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024b). Kıbrıs adasında Türk ve Rum toplumları arasındaki siyasi ihtilaf, günümüzde hala çözüm bekleyen bir mesele olarak varlığını sürdürmektedir. İki toplum arasında yer alan ve 1974 yılından bu yana

Birleşmiş Milletler Barış Gücü – BMBG (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus - UNFICYP) tarafından kontrol altında tutulan tampon bölge, adanın fiili olarak bölünmüşlüğüne bir sembolü olmaya devam etmektedir.

Görev yapan ilk BMBG birliği 14 Mart 1964 tarihinde adaya gelen Kanada birliğidir. Sonrasında Finlandiya, Avusturya, İngiltere, Macaristan, Yeni Zelanda ve Avustralya gibi birçok ülkenin birliği de belirli periyotlarda görev almıştır. BMBG, adanın en dar yeri 3 metre ve en geniş yeri 7 kilometre olan toplamda 180 kilometrelik bir hattın 90 kilometrelik kısmını ve Kapalı Maraş'ı denetimi altında tutmaya çalışmaktadır (Keser, 2006: 139). Ancak BMBG'nin Kıbrıs adasındaki yıllık görev sürelerinin uzatımında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK), KKTC tarafının onayını almadan Kıbrıs Türk tarafının iradesini ve varlığını yok sayarak hareket etmesi, KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından her yıl kınanmaktadır. Dolayısıyla BMBG, uygulamakla yükümlü olduğu Ada'daki iki tarafa eşit davranma ve anlaşmazlıklara adil çözüm bulma görevlerini yerine getirememektedir (KKTC Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi, 2024; T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2024).

Kıbrıs müzakerelerinde, Rum tarafının adanın yegâne sahibi olduğu ve tüm adayı temsil ettiği yönündeki maksimalist iddiası, çözüm arayışlarını sekteye uğratan temel unsurlardan biri olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, Kıbrıs Türk tarafına uygulanan uluslararası izolasyon, Kıbrıs Türklerinin siyasi statüsünün tanınmaması ve “toplum” olarak nitelendirilmesi, sorunun adil ve kalıcı bir çözüme ulaşmasını güçleştirmektedir. Oysaki Kıbrıs Türkleri, bağımsız bir devlete sahip, egemenlik hakları bakımından Kıbrıs Rumları ile eşit bir halktır. Nitekim, 1960 yılında kurulan ve bugün itibarıyla fiilen Kıbrıs Rum Devleti'ne dönüşmüş olan Kıbrıs Cumhuriyeti, aslında Kıbrıs Türk halkının da kurucu ortağı olduğu bir devlettir. Bu noktada, BMGK'nin bir yandan Kıbrıs'taki statükonun sürdürülemez olduğunu beyan ederken, diğer yandan bu statükoyu pekiştiren politikaları desteklemesi, uluslararası hukuk açısından ciddi bir tutarsızlık teşkil etmektedir. Bununla birlikte, KKTC tarafından Kapalı Maraş'ın pilot bölge olarak belirlenen kısmının statüsünün değiştirilmesi ve Taşınmaz Mal Komisyonu aracılığıyla eski sakinlerin mülkiyet haklarına ilişkin çözüm yollarının sunulması, Kıbrıs Türk tarafının çözüm sürecine yönelik yapıcı bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir (KKTC Cumhurbaşkanlığı, 2021).

Kapalı Maraş

Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında 25-30 Temmuz 1974 tarihleri arasında Türkiye, Yunanistan ve İngiltere ülkelerinin temsilcilerinin katılımıyla

imzalanan Cenevre Antlaşması ile Türkiye, Kıbrıs'a gerçekleştirdiği askeri müdahalenin meşruiyetini uluslararası alanda kabul ettirmesinin yanı sıra Türk askerinin adadan çekilmesi için gerekli koşulları da belirlemiştir. Ancak Kıbrıs'ın anayasal statüsüyle ilgili konuları görüşmek üzere toplanan II. Cenevre Konferansı'nda iki devlet için Türkiye'nin barış müzakereleri sonuçsuz kaldığı için 14 Ağustos 1974 tarihinde II. Barış Harekâtı gerçekleştirilmiştir. Bu harekât sonrasında Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından kontrol altına alınan Maraş bölgesi, KKTC'nin sınırları içinde bulunmaktadır. İskana kapalı olduğu için "Kapalı Maraş" olarak adlandırılan bu bölgenin toprağı, KKTC toprağıdır (Altan Bayraktar, 2022: 18-19).

Osmanlı ve İngiliz döneminde tutulan sicil ve zabıt defterlerinde Maraş bölgesindeki arazilerin Vakıflar İdaresi'ne ait olduğu ifade edilmektedir. Sonradan ortaya çıkan tapuların çoğunda bu durum belirtildiği için Türklere ait mülhak olan malların satılamayacağı ve Rumlar tarafından gasp edildiği iddia edilmektedir (Güzel, 2007: 112-114). Kıbrıs Vakıflar İdaresi (Evkaf) tarafından yapılan çalışmalar doğrultusunda, 2023 yılında Kapalı Maraş'ın vakıf malı olduğuna dair tüm kanıtların toparlandığı bir katalog hazırlanmıştır. Bu doğrultuda 2 bin 443 kütük defteri, 13 bin dosya ve 8 milyon belge incelenerek bölgenin Abdullah Paşa Vakfı, Lala Mustafa Paşa Vakfı ve Bilal Ağa Vakfından oluştuğu ifade edilmiştir (Kıbrıs Vakıflar İdaresi, 2023). BMGK'nin 1984 yılında aldığı 550 sayılı karara göre ise Maraş'a yasal sahipleri dışında kimsenin yerleştiremeyeceği ve bu bölgenin BM idaresi altında olması gerektiği ifade edilmektedir (Renda, 2013: 396). Yasal sahiplerinden kasıt olarak ise 1974 yılından önce bölgede oturan sakinler kastedilmektedir. Mevcut açılım planları doğrultusunda KKTC sınırları içerisinde yer alan bölge 1974 yılındaki tapu kayıtları doğrultusunda bölgedeki mülkiyet hakkı sahiplerinin haklarına da saygı duyularak açılmak istenmiştir (Yüksel ve Erçakıca, 2021: 255-256).

Rumların mülkiyet konusunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurduğu ilk dava Loizoudu Davası olmuştur (Gözügüzelli, 2021: 35). Türkiye'nin 28 Ocak 1987'de, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'na bireysel başvuru hakkını ve 22 Ocak 1990'da ise Avrupa İnsan Hakları Divanı'na zorunlu yargı yetkisini vermesi ile AİHM'e bireysel başvuruların da önü açılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye, Loizoudu davasında 2003 yılında tazminat ödemek zorunda kalmıştır. Bu tazminatın ödenmesi diğer davalara da örnek teşkil etmiş ve benzer bir durum Xenides-Arestis başvurusunda da görüldüğü için AİHM, KKTC bünyesinde bir iç hukuk yolu mekanizmasının kurulmasını istemiştir (Renda, 2013: 389-392). KKTC, 67/2005 sayılı yasa

ve 21 Mart 2006 yılında KKTC Resmî Gazetesi'nde yayımlanan tüzük ile Taşınmaz Mal Komisyonu'nu (TMK) kurmuştur. TMK, 2006 yılı itibariyle 1977-1979 Doruk Antlaşmaları ve BM'nin Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin hazırlamış olduğu bütün planların ana unsurunu teşkil eden iki kesimlilik ve iki toplumluluk ilkelerini gözeterek faaliyetlerine başlamış ve iade, tazminat ve takas ile ilgili yapılan talepleri incelemiştir. 20 Aralık 2024 tarihi itibariyle, Komisyona toplam 7.896 adet başvuru yapılmış ve bunlardan 1.905 tanesi sonuçlandırılmıştır (KKTC Taşınmaz Mal Komisyonu, 2024). Kapalı Maraş bölgesinde bulunan mülkiyet sorunlarının da TMK'nın ve Evkafın müdahil olması ile çözülmesi gerektiği düşünülmektedir (Gözügüzelli, 2021: 64-65). AİHM hükümleri gereğince kurulan TMK'ya 1732/2011 dosya numarası ile başvuran Rum bir davacının dosyasına Evkafın da taraf olmak istemesi talebi, 2022 yılında ilk kez kabul edilmiştir (Kıbrıs Vakıflar İdaresi, 2022).

Kapalı Maraş sorunu, uluslararası toplumun çözüm bulmakta zorlandığı, siyasi kökenli bir meseledir. Maraş'ın yeniden açılmasının önündeki başlıca engeller, taşınmaz malların mülkiyeti ve bölgenin yönetimi konusundaki anlaşmazlıklardır. Tüm tarafları tatmin edecek bir yol haritası belirlenememesi, sorunun çözümsüz kalmasının temel nedenidir. Maraş sorununun çözümü, siyasi, teknik, ekonomik ve hukuki açılardan büyük önem taşımaktadır. Bölgenin yeniden açılması, Kıbrıs sorununun çözümüne hem ekonomik hem de siyasi olarak katkı sağlayabilecek potansiyele sahiptir (Kılıç, Önder ve Yurtsever, 2023: 2). Bu nedenle, sorunun çözümü için uluslararası toplumun iş birliği ve kapsamlı bir strateji gereklidir.

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kontrolüne geçen Maraş bölgesi, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları uyarınca 46 yıl boyunca kapalı tutulmuştur. Maraş'ın bir kısmının yeniden açılması, Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik yeni bir gelişme olarak değerlendirilmekle birlikte, adanın geleceği hakkındaki belirsizlikler devam etmektedir (Sunay ve Mazlum, 2023: 687). Kapalı Maraş'ın açılması hususundaki ilk adımlardan birisi 18 Haziran 2019 tarihinde KKTC Bakanlar Kurulu'nda alınan karar ile olmuştur. İlgili karar ile Kapalı Maraş'ta yer alan tapu kayıtları, taşınır ve taşınmaz mülklerin durumu, Vakıf mallarının saptanması, alt yapının durumu, çevre açısından risk taşıyan unsurlar gibi hususları kapsayacak bir envanter çalışmasının yapılmasının planlandığı açıklanmıştır (KKTC Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliği, 2019). Sonrasında 20-21 Eylül 2019 tarihlerinde Türkiye Barolar Birliği'nin öncülüğünde Ankara'da Kapalı Maraş'ın sivil yerleşime açılması konusu masaya yatırılmış ve bu toplantının devamı olarak

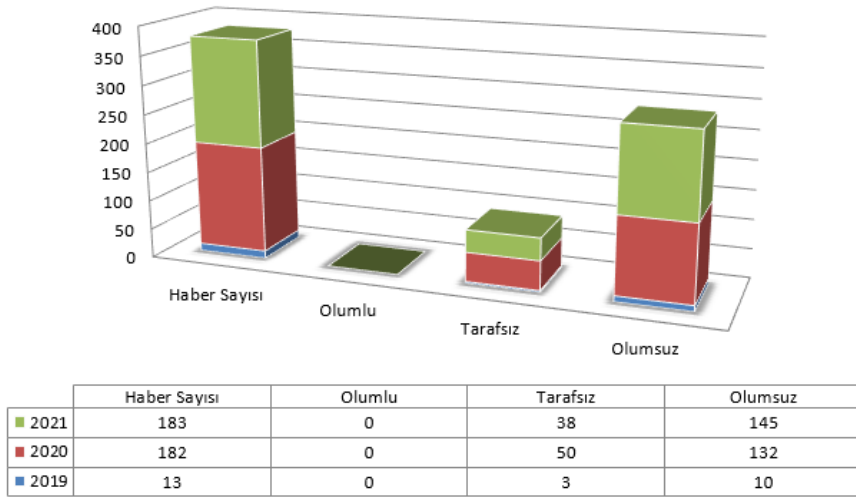
15 Şubat 2020 tarihinde de 1974'ten sonra Kapalı Maraş ilk kez üst düzey bir toplantıya ev sahipliği yaparak, Kapalı Maraş'ın hukuki, siyasi ve ekonomik yönleri ile açılımı tartışılmıştır (KKTC Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Da-iresi, 2020; Türkiye Barolar Birliği, 2020). Kapalı Maraş'ın kademeli olarak ilk açılım süreci 8 Ekim 2020 tarihinde başlamış ve kamuya ait Demokrasi Caddesi ile sahil kısmının bir bölümü halka açılmıştır (BBC, 2020). İkinci açılım süreci ise Temmuz 2021'de başlamış ve %3,5'lik bir alan askeri bölge olmaktan çıkarılmıştır (KKTC Başbakanlık, 2021). Kısmi açılımdan sonra 2022 yılına kadar bölgeyi ziyaret edenlerin sayısı 330 bini geçmiştir (Anadolu Ajansı, 2022). 2024 yılında ise bu sayı 2 milyona ulaşmıştır (TRT Avaz, 2024). Kapalı Maraş, sadece Kıbrıslı Türklerin değil Kıbrıslı Rumlar ve ülkeye gelen diğer turistlerin de bir kısmını ziyaret edebildiği önemli bir mekân olarak uluslararası alanda dikkat çekmektedir (İşçioğlu, 2024: 42).

Yöntem

Çalışmada, Kapalı Maraş'ın bir kısmının halka açılması sürecinin uluslararası basına yansımaları araştırılmış ve “Kapalı Maraş'ın açılma sürecinde uluslararası basına yansıyan haberlerin olumlu, tarafsız veya olumsuz olarak halka nasıl yansıtıldığı” sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışmanın amacı, KKTC'ye ve uygulamış olduğu politikaya diğer ülkelerin bakış açılarını yansıtmaktır. İlgili çalışmada Kapalı Maraş'ın açılmasının gündeme geldiği Haziran 2019'dan 31 Aralık 2021 tarihine kadar uluslararası basına yansıyan tüm haberler Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde faaliyet yürüten Devlet Enformasyon Sistemi (DES) üzerinden taranmıştır. DES, Türkiye ve dünya basınında yer alan önemli haberlerin 30 dilde gerçek zamanlı olarak izlenerek arşivlendiği bir sistemdir. İlgili çalışma doğrultusunda DES arşivinin kullanılabilmesi için DES'in bağlı olduğu Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığından resmi izin alınmıştır. Bu doğrultuda ilgili tarihler arasında 17 ülkeden 14 farklı dilde “Kapalı Maraş” ve “Varoşa” kelimelerini içeren toplam 378 habere ulaşılmıştır. Bu haberlerin bir kısmı internet medyası ve gazetelerden, bir kısmı da dünyanın önemli ajanslarının (Associated Press “AP”, Reuters, Agence France-Presse “AFP” ve Deutsche Presse-Agentur “DPA”) haberlerinden oluşmaktadır. Çalışma uluslararası haberlerle sınırlandırıldığı için yerel haberler kapsam dışı bırakılmıştır. Türkiye'nin KKTC ile olan ortak ilişkileri göz önüne alındığı için Türkiye'deki Kapalı Maraş haberleri de yerel haberler olarak değerlendirilmiş ve kapsam dışı bırakılmıştır. Taranan haberlerin analizinde teknik olarak Teun A. van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi (ESA) kullanılmıştır.

ESA, 1970'lerin sonunda geniş, çok disiplinli söylem çalışmaları alanında bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. 1970'lerin sonraları ve 1980'li yıllarda Roger Fowler, Bob Hodge, Gunther Kress, Tony Trew, Ruth Wodak, Norman Fairclough ve van Dijk gibi isimlerle ilerleme kaydetmiştir. Sonraki yıllarda ESA'nın birçok teori, yöntem ve uygulamaya sahip genel bir yaklaşım değil, bir yöntem olduğu yönünde bugün hala çeşitli disiplinlerde sıkça görülen yanlış izlenimden kaçınmak için isminin "Eleştirel Söylem Çalışmaları" (ESC) olarak kullanılmasının daha doğru olacağı ancak ESA'nın daha çok benimsendiği ifade edilmiştir. ESA, sosyo-bilişsel bir yaklaşım içerisinde daha çok söylem-biliş-toplum üçgeninden oluşmaktadır (van Dijk, 2024).

Medya haberlerinin, ister geleneksel isterse de yeni medya raporlama yaklaşımlarında olsun, sıklıkla göz ardı edilen veya ihmal edilen en belirgin özelliklerinden biri, haber raporlarının belirli bir söylem türü oluşturmalarıdır. Bu söylemler, cümleler, genel konular ve şematik biçimler arasındaki tutarlılık ilişkilerinin yanı sıra üslup ve retorik boyutlar gibi daha karmaşık ve üst düzey özellikleri de içermektedir. Bu bağlamda, haber bilgilerinin anlaşılması, ezberlenmesi ve yeniden üretilmesindeki iletişim süreci hem metinsel hem de bağlamsal (bilişsel, toplumsal) özelliklerinin bir fonksiyonu olarak incelenilmektedir (van Dijk, 1988a: 1-2). Haberler söylem olarak mikro ve makro yapılardan oluşmaktadır (van Dijk, 1998a; 1988b). Makro yapı *tematik* (başlık, haber girişi, fotoğraf vb.) ve *şematik* olarak durumun ne olduğu (ana olay nasıl sunulmuş, sonuçlar neler, ardaan ve bağlam bilgisi var mı?) ve haber yorumunun nasıl olduğu (haber kaynakları ve olay taraflarının yorumları) üzerinedir. Mikro yapı ise sentaktik çözümleme (cümle yapıları aktif/pasif veya basit/karmaşık mı?), yerel bağdaşıklık (cümlelerin ideolojik olarak nedensel, işlevsel ve referansal ilişkisi nedir?), sözcük seçimleri ve haber retoriğinden (inandırıcı bilgiler, varsa görgü tanıkları, fotoğraflar vb.) oluşmaktadır (Özer, 2022: 44). van Dijk, haberlerin ideolojik bir yapı taşıdığını ve bu yapıların toplumsal güç ilişkilerini yansıttığını belirtmektedir. Örneğin, haberlerin ideolojik yapısı, belirli grupların ve olayların nasıl temsil edildiği ile doğrudan ilişkilidir (Nartey ve Ladegaard, 2021). ESA bağlamında, Kapalı Maraş'ın kısmi açılım sürecinde uluslararası basına yansıyan olumlu, tarafsız ve olumsuz haberlerin incelenmesi, medya söyleminin nasıl şekillendiğini ve bu söylemin toplumsal algılar üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemlidir. Bu bağlamda, medya içeriklerinin analizi, haberlerin nasıl çerçevelendiğini ve hangi ideolojik yapılarla desteklendiğini ortaya koyması açısından önemlidir. Söylem çözümlemesi için öncelikle Grafik 1'de taranan haberlerin içerik analizi yapılmıştır.

Grafik 1. Kapalı Maraş'la İlgili Uluslararası Haber İstatistikleri

Grafik 1 incelendiğinde, KKTC sınırları dahilinde olan Kapalı Maraş'ın kısmi açılım süreci ile ilgili toplam 378 haber içerisinde uluslararası basında olumlu hiçbir haberin yapılmadığı, 91 haberin (%24) tarafsız ve 287 (%76) haberin ise olumsuz olduğu görülmektedir. Haberlerin ilk açılım sürecinin olduğu 2020 yılı ile ikinci açılım sürecinin olduğu 2021 yılında daha yoğun olduğu görülmektedir. Ayrıca ülke olarak sadece Türkiye'nin tanıdığı KKTC ile ilgili BMGK'nın 18 Kasım 1983 tarihinde almış olduğu 541 sayılı kararı ve 11 Mayıs 1984 tarihinde almış olduğu 550 sayılı kararı doğrultusunda diğer ülkeler tarafından tanınmaması hususundaki yaptırımının Kapalı Maraş'ın kısmi açılım sürecindeki medya tavrını da etkilediği düşünülmektedir.

Bulgular

Makro Yapı

Tematik Yapı

Başlıklar

Başlıkların nasıl oluşturulduğu, hangi kelimelerin seçildiği, hangi temaların vurgulandığı incelenerek, haberlerin genel çerçevesi ve sunulan bakış açısı analiz edilmiştir. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerin başlıkları, olayın önemini ve okuyucu üzerinde oluşturulmak istenen etkiyi yansıtmaktadır. van Dijk'ın ESA modeline göre başlıklar, haberin okuyucu tarafından nasıl algılanacağını

belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Haber başlıkları incelendiğinde, haberlerin konularını ve ana fikirlerini özetleyen ifadelerle hem olayların duyurulmasında hem de tarafsız veya olumsuz bir tablo çizilmesinde kullanılmıştır. Tarafsız haberler genellikle olayın kendisine odaklanırken, olumsuz haberler ise olayın aktörlerini ve sonuçlarını eleştirmeye odaklanmaktadır.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: “Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ging Şuang’ın olağan basın brifinginde Kapalı Maraş ve Sincan ile ilgili sorulara verdiği yanıtlar” (Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı İnternet Sayfası, 24 Eylül 2019) başlığı, haberin konusunu ve içeriğini okuyucuya tarafsız bir şekilde aktarmayı amaçlamaktadır.

“Kıbrıs Maraş... Birleşmiş Milletler, istikrar bozucu eylemlerden imtina etmeye çağırıyor” (AFP, Fransa, 10 Ekim 2019) başlığı, olaya ilişkin arabulucu bir değerlendirme sunmaya çalışmaktadır.

Olumsuz Haber Örneği: “Silklenme zamanı” (Alithia, GKRY, 16 Aralık 2019) başlığı, olayın olumsuz sonuçlarına dikkat çeken ve okuyucunun endişelenmesini sağlamayı amaçlayan bir örnektir.

“Varoşa’da Türk yerleşimi neyi açıkça gösterir?” (The Washington Times, ABD, 02 Ekim 2019) başlığı, olayın ne anlama geldiğine dair bir soru sorarak okuyucunun dikkatini çekmeyi ve olumsuz bir tablo çizmeyi amaçlayan bir diğer örnektir.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: “Kuzey Kıbrıs, Maraş-Gazimağusa’nın Kısmen Açıldığını Duyurdu” (DPA, Almanya, 06 Ekim 2020)

“Erdoğan: Kıbrıs’ta iki devletli çözümün zamanı geldi” (Reuters, İngiltere, 26 Ekim 2020)

“Kıbrıs sorunuyla ilgili Erdoğan: İki devletli çözüm gerçekçi bir öneridir” (Vijesti, Karadağ, 27 Ekim 2020)

“15 Kasım’da Kuzey Kıbrıs’ı ziyaret edecek olan Erdoğan Maraş’ta piknik yapmak istiyor” (AFP, Fransa, 26 Ekim 2020) başlıkları olayın temel unsurlarını (Maraş’ın açılması, Erdoğan’ın açıklamaları ve ziyareti) yansıtmakta ve nötr bir dil kullanmaktadır.

Olumsuz Haber Örneği: “Türkiye Cumhurbaşkanı, Kıbrıs’ın hayalet kasabasında provokatif bir ‘piknik’ yapmayı planlıyor” (The Telegraph, İngiltere, 14 Kasım 2020)

“Kıbrıs’a Provokatif Ziyaret... Erdoğan İki Devletli Çözüm Talep Ediyor” (NTV İnternet, Almanya Basını, 15 Kasım 2020) başlıkları ise olayın aktörlerini (Erdoğan) ve sonuçlarını (Maraş’ın açılması) eleştirmeye odaklanmakta ve ‘provokatif’ gibi olumsuz çağrışım uyandıran ifade kullanmaktadır.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: “Kuzey Kıbrıs, Maraş’ın açılmasını hızlandırdı” (DPA, Almanya, 20 Temmuz 2021)

“Maraş niçin Türkiye-Yunanistan rekabetinin odak noktası oldu?” (Sina, Çin, 23 Temmuz 2021) başlıkları, olaylardan ve taraflardan bağımsız konuyu aktarmaktadır.

Olumsuz Haber Örneği: “Varosia (Maraş) için olanaklar tükeniyor, müzakere umutları sönüyor” (Alpha News, GKRY, 02 Temmuz 2021)

“Hayalet Şehre ‘Dönüş’ Kıbrıslı Rumların ızdırabını uyandırıyor” (AP, ABD, 10 Eylül 2021)

“Maraş... AB, Türkiye’nin kışkırtıcı eylemlerine yanıt olarak tedbirler içeren bir ‘seçenek belgesi’ hazırlıyor” (in.gr, Yunanistan, 18 Ekim 2021) başlıklarında duygusal dil kullanımı ve olayın olumsuz sonuçlarına vurgu dikkat çekmektedir. Örneğin, ‘Maraş için olanaklar tükeniyor’ başlığı, umutsuzluk ve kayıp duygusu oluşturmaya amaçlamaktadır.

Haber Girişleri

Haber girişlerinin olayları nasıl çerçevelediği, hangi bilgilerin öne çıkarıldığı, hangi anlatıların kullanıldığı değerlendirilmiştir. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerin girişleri, olayın ana fikrini ve önemini vurgulayarak okuyucunun ilgisini çekmeyi amaçlamaktadır. van Dijk’ın ESA modeline göre haber girişleri, haberin çerçevesini ve ideolojik duruşunu belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Haberlerin girişleri incelendiğinde, tarafsız haberlerin olayın temel unsurlarını (kim, ne, nerede, ne zaman) sunan girişler kullandığı, olumsuz haberlerin ise olayın daha dramatize edici sonuçlarına ve etkilerine odaklanarak uzun ve detaylı girişler kullandığı görülmektedir.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasındaki (24 Eylül 2019) haberin girişinde, Türkiye Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Kıbrıs'ın kuzey bölgesini ziyareti ve Kapalı Maraş'ın açılmasının planlandığına dair açıklaması, olayın sunumunda ilk sırada yer almış ve Çin'in olaya ilişkin tarafsız duruşunu yansıtmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: AFP'nin (Fransa, 10 Ekim 2019) haberinde, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Kıbrıs'ta istikrar bozucu eylemlerden imtina etmeye çağırıldığı belirtiliyor ve kararın oy birliğiyle alındığı vurgulanıyor.

The Washington Times'daki (ABD, 02 Ekim 2019) haberin girişinde, "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın BM Genel Kurulundaki konuşmasını dinlerken Ada'da onlarca yıldır süren krizi çözmek için gösterdiği çabaları dinlemeyi ummuştum... Fakat Erdoğan, Kıbrıs konusunda barışı ve uzlaşmayı engellemeye kararlı" girişi olumsuz bir tavır ortaya koymuştur.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: "Kıbrıs'ın Türkiye kontrolündeki bölgesi Fama-gusta'da 46 yıldır kapalı olan Varoşa sitesi 8 Ekim 2020 tarihinde ziyarete yeniden açıldı" (Kun, Özbekistan, 08 Ekim 2020)

"Türkiye Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, pazartesi günü, bölünmüş Kıbrıs adasında iki devletli çözümün gerçekçi bir yaklaşımla ele alınmasının zamanının geldiğini ve şu anki müzakere parametrelerinin sürdürülebilir olmadığını söyledi" (Reuters, İngiltere, 26 Ekim 2020)

"Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, pazartesi günü 15 Kasım'da Kıbrıs adasının bölünmesinin sembollerinden biri olan hayalet şehir Maraş'ta piknik yapmayı umduğu Kuzey Kıbrıs'a gideceğini açıkladı" (AFP, Fransa, 26 Ekim 2020) girişlerinde olayın temel unsurları (Erdoğan'ın açıklamaları, ziyareti) sunulmuş ve nötr bir dil kullanılmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: "Kıbrıs'ın Türkiye'nin kontrolündeki kuzeyinde yer alan sahil, Kıbrıs için iki devletli çözüm konusunda direten ve Kıbrıs açıklarındaki enerji kaynaklarında hak iddia eden Türkiye'nin son cephesi haline geldi" (Bloomberg, ABD, 08 Ekim 2020)

"Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve sahte devletin yeni lideri Ersin Tatar, pazartesi günü Ankara'da düzenledikleri ortak basın toplantısında işgal altındaki Varosia'da (Maraş) piknik yapmak istediklerini -şakayla

karışık- açıkladı” (in.gr, Yunanistan, 26 Ekim 2020) girişlerinde ise olayın olumsuz sonuçlarına ve etkilerine odaklanmakta ve ‘son cephe’, ‘sahte devlet’, ‘işgal altında’ gibi olumsuz çağrışımlar uyandıran ifadeler kullanılmaktadır.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: “Türkiye Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Tanju Bilgiç, KKTC’nin Maraş kentinin bir kısmının açılmasına ilişkin Avrupa Birliği (AB) tutumunun yasal bir dayanağı olmadığını belirtti” (TASS, Rusya, 27 Temmuz 2021)

“Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Ada’da iki devletli bir çözüme bağlı kaldığını ve ülkesinin Doğu Akdeniz’de bulunuşunu pekiştirme çabalarını yansıtan bir ziyaret için salı günü Kıbrıs’ın bölünmesinin bir sembolü olan Maraş’a gidiyor” (El Arab, İngiltere, 19 Temmuz 2021) girişleri olaya ilişkin bilgi verirken yorumdan kaçınmaktadır.

Olumsuz Haber Örneği: “İlk hedef, Türk Cumhurbaşkanı’nın işgal bölgelerine yapacağı yasa dışı ziyaret sırasında görünüşe göre dayatmaya çalışacağı oldubittilerden kaçınmak” (Alpha News, GKRY, 02 Temmuz 2021)

“Herhangi bir turist ya da gezgin gibi Maraş’ın eski Rum sakinleri de boş evlere ve sokaklara, içi boş otellere ve yağmalanmış dükkanlara yol kenarlarına çekilmiş halatların ardından bakmak durumundalar” (AP, ABD, 10 Eylül 2021)

“Türkiye’nin işgal felsefesine sadık olan Ersin Tatar, Varısia’nın (Maraş) açılmasına değinerek ve kapalı bölgede kışkırtıcı şekilde ihlal edilen ‘uluslararası hukuk çerçevesine’ atıfta bulunarak tahrik etmeye devam ediyor” (Tribune, Yunanistan, 04 Ekim 2021) girişleri ise olayın olumsuz yönlerini ve sonuçlarını öne çıkarmaktadır. Özellikle “işgal” ve “yasa dışı” gibi kelimelerle olumsuz bir çerçeve oluşturulmakta ve duygusal tepkileri tetiklemeyi amaçlamaktadır.

Fotoğraf

Fotoğrafların haberin içeriğiyle nasıl ilişkilendirildiği, hangi görsel mesajların iletildiği, hangi duygusal tepkilerin hedeflendiği incelenerek, görsel söylemin rolü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerde kullanılan fotoğraflar, olayın görsel bir temsilini sunarak okuyucunun duygusal tepkilerini etkilemeyi amaçlamaktadır. van Dijk’ın ESA modeline göre fotoğraflar, haberin ideolojik duruşunu ve okuyucu üzerindeki etkisini güçlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Fotoğraflar incelendiğinde, tarafsız haberlerin genellikle olayın mekanını veya kişilerini gösteren fotoğraflar kullandığı, olumsuz haberlerin ise daha dramatik fotoğraflar kullanarak

kamuoyu algısı oluşturmaya çalıştığı görülmektedir.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasında (24 Eylül 2019) yer alan haberde, Çin Dışişleri Bakanlığı binasının ve Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün fotoğrafı kullanılmıştır. Bu görsel, olayın Çin'in resmi görüşüyle ilgili olduğunu ve tarafsız bir şekilde ele alındığını göstermektedir.

Olumsuz Haber Örneği: The Washington Times haberinde (ABD, 02 Ekim 2019) kullanılan ve iki kişinin elleriyle Kıbrıs haritası üzerinde duvar ördüğü çizim, Kıbrıs'taki iki toplum arasındaki ayrılığı sembolize etmekte ve okuyucunun bu konudaki hassasiyetini tetiklemeyi amaçlamaktadır.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Kun (Özbekistan, 08 Ekim 2020) Maraş'ın kapalı olan halini vurgulayan görseli,

Vijesti (Karadağ, 27 Ekim 2020) ve T-Online.de (Almanya, 15 Kasım 2020) Ersin Tatar ve Recep Tayyip Erdoğan'ın fotoğraflarını,

The Times (İngiltere, 09 Ekim 2020) Maraş sahili kenarında Kuzey Kıbrıs ve Türkiye bayraklarını sallayan insanların fotoğraflarını kullanarak olayın mekanını veya kişilerini ön plana çıkarmaktadır.

Olumsuz Haber Örneği: Politis (GKRY, 23 Şubat 2020), KKTC seçimlerine vurgu yaparak, 4. Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'nın görselinin yer aldığı bir Kapalı Maraş karikatüründe Türkçe olarak 'Maraş Bölgesinde Fotoğraf ve Film Çekmek Yasaktır' yazısını vurgulamıştır.

Tribune (Yunanistan, 08 Ekim 2020), in.gr (Yunanistan, 11 Ekim 2020), Der Standard, (Avusturya, 19 Ekim 2020) ve The Telegraph (İngiltere, 14 Kasım 2020) Maraş'ı hayalet şehir görüntüsü ile sunarak olayların daha çok olumsuz yönlerini vurgulamış ve okuyucu üzerinde duygusal bir etki oluşturmayı amaçlamıştır.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Kristeligt Dagblad (Danimarka, 19 Temmuz 2021) Maraş sahilini ziyaret eden insanları, The Times (İngiltere, 20 Temmuz 2021) Türkiye'nin askeri gücünü ve Fars Haber Ajansı (İran, 05 Ağustos 2021) ise Erdoğan'ın fotoğrafını nötr bir bakış açısı ile sunmuştur.

Olumsuz Haber Örneği: Politis (GKRY, 07 Şubat 2021) adanın yeniden paylaşımı için bir İngiliz planı olduğunu vurgulamış ve yayımladığı karikatürde Birleşik Krallık eski Dışişleri Bakanı Dominic Raab'ın elinde Kıbrıs'ın haritasının yer aldığı ve arkasında da her iki tarafın temsilcileri olarak Anas-tasiadis ve Akıncı'nın bunu kabullendiğini ima eden bir çizim kullanmıştır.

Türk Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kıbrıs'a düzenlediği ziyaretin ardından Maraş'ın kısmi olarak açılmasını protesto edenlerin yer aldığı fotoğraf kullanılmıştır (Corriere della Sera, İtalya, 22 Temmuz 2021; Die Tageszeitung-Internet, Almanya, 24 Temmuz 2021 ve ANSAMED, İtalya, 27 Temmuz 2021)

in.gr (Yunanistan, 18 Ekim 2021) Maraş'ı hayalet şehir görüntüsü ile sunmuş ve bir gün sonraki haberinde ise (Yunanistan, 19 Ekim 2021), satranç tahtası üzerinde Yunanistan ve Türkiye'nin yer aldığı sembolik bir görsel ile Yunanistan'ın sözde stratejik hamlelerini, Türkiye'ye karşı olumsuz bir algı ile sunmuştur.

Şematik Yapı

Ana Olayın Sunumu ve Sonuçları

Olayların nasıl sıralandığı, hangi neden-sonuç ilişkilerinin kurulduğu, hangi aktörlerin ön plana çıkarıldığı analiz edilerek, haberin olay örgüsü ve sunulan bakış açısı değerlendirilmiştir. van Dijk'in ESA modeline göre ana olayın sunumu, haberin çerçevesini ve okuyucunun olayı nasıl algılayacağını belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerde ana olay, genellikle haberin başında ve detaylı bir şekilde sunulmuştur. Tarafsız haberlerde olayın nasıl gerçekleştiği ve sonuçları aktarılırken olumsuz haberlerde ise olayın etkileri ve uluslararası tepkiler ile kınamalar daha çok öne çıkarılmaktadır.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasındaki (24 Eylül 2019) haberde, Türkiye Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Kıbrıs'ın kuzey bölgesini ziyareti ve Kapalı Maraş'ın açılmasının planlandığına dair açıklaması, olayın sunumunda ilk sırada yer alıyor. Bu durum, Çin'in olaya ilişkin tarafsız duruşunu ve diplomatik çözüm arayışını yansıtıyor.

Olumsuz Haber Örneği: Fileleftheros gazetesindeki (GKRY, 23 Ekim 2019) haberde, işgal altındaki Lapithou Larnaka (Kozanköy) köyüne geri dönen Nikolas Skuridis'in durumu, kapalı Maraş'ın açılması ile ilişkilendirilerek sunuluyor ve olayın olumsuz sonuçlarına dikkat çekiliyor.

The Washington Times'daki (ABD, 02 Ekim 2019) haberde, Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki konuşması ve Maraş'ın açılması kararı, Kıbrıs'taki barış görüşmelerine zarar verebilecek bir hamle olarak sunuluyor.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: AFP'nin (Fransa, 26 Ekim 2020) haberinde “Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, KKTC Başbakanı Ersin Tatar ile Ankara'da düzenlenen basın toplantısında Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs'a desteği ifade edilerek Maraş'ın ekim ayında kısmen açılması vurgulanmış ve Erdoğan'ın sonrasında yapacağı ziyarette Maraş'ı merak etmesi ve piknik yapmak istemesi” ifade edilerek olayın temel unsurları ve sonuçları hayalet şehir olarak tabir edilen yerin artık piknik yapılabilecek bir yere dönüştüğü metaforu ile haberde nötr olarak ifade edilmiştir.

Olumsuz Haber Örneği: The Telegraph'ın (İngiltere, 14 Kasım 2020) haberinde, “Recep Tayyip Erdoğan'ın, terk edilmiş yüksek katlı oteller, harap restoranlar ve bahçelerin bulunduğu Maraş kasabasının kalıntıları arasında ‘piknik’ yapacak olmasının birçok Kıbrıslı Rum'u kızdırdığı ve bu olayın sonucunda geziyi Kıbrıslı Rumların protesto ettiği” ifadeleri ile sunulmuştur.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: El Arab'ın (İngiltere, 19 Temmuz 2021) haberinde Kıbrıslı Rumların federal devlet çözümünü benimsediği, Türkiye'nin ise egemen eşitliğe dayalı iki devletli çözüm önerisini benimsediği ve Erdoğan'ın Maraş ziyaretinde kentteki mülklerini kaybetmiş olan Kıbrıslı Rumlara tazminat ödeneceğine işaret ettiği sunulmuştur.

TASS'ın (Rusya, 27 Temmuz 2021) haberinde, Türkiye Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün ifadeleri doğrudan aktarılmış ve AB'nin Maraş'ın statüsü hakkındaki açıklamasının Türkiye tarafından kınandığı iddia edilmiştir.

Olumsuz Haber Örneği: AP'nin (ABD, 10 Eylül 2021) haberinde, Maraş'ın kısmen açılması ile bölgenin eski sakinleri olan Rumların bölgeyi ziyaret ettiklerinde kaybettikleri evlerine giremeyecekleri, bölgedeki bu dönüşümün barış umutlarının altını oyduğu ve bu durumun BM, AB, ABD, Rusya ve diğer taraflarca da kınandığı sonucu ile ifade edilmiştir.

El Halic'in (Birleşik Arap Emirlikleri, 23 Temmuz 2021) haberinde ana olayın sunumu “Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kıbrıs ziyaretinde iki devletli çözüm önerisi ve Maraş'ın kısmi açılışı eleştirilerek” başlamakta ve sonuçları ise “AB, ABD ve BM'nin tepkisi ve kınamaları” ile ifade edilmektedir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Haberlerin olayları hangi tarihi, siyasi ve sosyal bağlam içinde sunduğu, hangi ardaan bilgilerinin verildiği, hangi bilgilerin eksik bırakıldığı incelenerek, haberin bağlamsal çerçevesi değerlendirilmiştir. van Dijk'ın ESA modeline göre ardaan ve bağlam bilgisi, haberin çerçevesini ve okuyucunun olayı nasıl yorumlayacağını etkilemede önemli bir rol oynamaktadır. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerde ardaan ve bağlam bilgisi incelendiğinde, genellikle olayın tarihsel arka planını, ilgili tarafların pozisyonlarını ve uluslararası toplumun tepkileri gibi konuları içerdiği görülmüştür.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasındaki (24 Eylül 2019) haberde, Çin'in Kıbrıs sorununa ilişkin adil ve akılcı bir çözümü desteklediği ve ilgili tarafları itidali korumaya çağırdığı belirtilmektedir.

Olumsuz Haber Örneği: Fileleftheros gazetesindeki (GKRY, 06 Eylül 2019) haberde, “İşgalci Türkiye, tepkilerden veya Birleşmiş Milletler kararlarının ihlal edilmiş olmasından korkuyor gibi görünmüyor. Hâlihazırda bu, Türkiye'nin yıllardır süregelen tavrı ve uluslararası hukuktaki tutumudur” şeklinde Türkiye'nin kamu diplomasisindeki tavrı olumsuz bir çerçeveleme kullanılarak okuyucuya vurgulanmaktadır.

Fileleftheros gazetesindeki (GKRY, 18 Eylül 2019) haberde, BM Genel Sekreteri'nin sözcüsü Stephane Dujarric'in Maraş'ın açılması planları hakkında resmi bir belge almadığına dair açıklaması, Kıbrıs sorununun uluslararası boyutunu ve BM'nin bu konudaki rolünü vurgulamaktadır.

The Washington Times haberinde (ABD, 02 Ekim 2019), Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Varoşa'yı BM kontrolüne bırakma ve Gazimağusa limanını AB himayesinde dünya ile ticarete açma teklifinin reddedilmesi, olayın olumsuz yönlerini ve çözüm arayışlarındaki zorlukları vurgulamaktadır.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: “Kıbrıs, 1974'ten beri bölünmüş durumda. Kuzeyde sadece Türkiye tarafından tanınan KKTC vardır. Güneyde ise Kıbrıs Cumhuriyeti 2004 yılından beri AB üyesidir” (DPA, Almanya, 14 Kasım 2020) ifadesi, Kıbrıs sorununun tarihsel arka planı ve mevcut durumu hakkında öz bir bilgi sunmaktadır.

Kun (Özbekistan, 08 Ekim 2020) haberinde ardalan olarak “Varoşa tatil bölgesi (Türkçe adı Maraş), Kıbrıs’ın bir kısmının Türk birlikleri tarafından ele geçirildikten ve adanın bölünmesinin ardından 1974’te kapatıldı. Maraş, 1984 BM Güvenlik Konseyi kararıyla korunmaktadır” bilgisini verdikten sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın 8 Ekim Perşembe gününden itibaren Maraş kıyı-larının kullanılabileceğini, kapalı kentin statüsünün değişmeyeceğini ve BM kararının ihlal edilmeyeceğini açıkladığını ve ancak bu duruma Kıbrıs’ın diğer bölgesinin itiraz edeceğini açıklaması ile haberde her iki tarafın da bağlamı nötr olarak sunulmaya çalışılmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: Reporter.com.cy (GKRY, 06 Ekim 2020) haberi-nde, “Mağusa sahilinin açılması, şehrin önümüzdeki dönemde yerleşime açılması yönündeki geniş Türk planları dahilindedir. Tatar’ın Ankara ziyaretinin zamanlaması ve Mağusa sahilinin açılmasına yönelik olası bir ani hamle, Tayyip Erdoğan’ın sahte seçimlerde seçtiği adayın kazanması hedefinin bir parçasıdır.” ifadeleri ile Maraş için bir mat hamlesi olarak negatif bir bağlamda sunulmuştur.

Frankfurter Rundschau-İnternet (Almanya, 13 Aralık 2020) haberinde sunulan ardalan bilgisi incelendiğinde “Ankara, Maraş’ın uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak açıldığı konusunda ısrar ederken GKRY Cumhur-başkanı Nikos Anastasiadis bu gelişmeyi ‘benzeri görülmemiş bir provokasyon’ ve ‘uluslararası hukukun ihlali’ olarak nitelendirdi. BM, AB ve ABD de protestoyu destekliyor... Maraş’ın açılması, Kıbrıs’ın bölünmüşlüğüne pekiştirmeye yönelik kabul edilemez bir adım olabilir.” ifadeleri ile haber çeşitli uzman görüşlerine ve referanslara dayandırılarak okuyucuda hukuk ihlali oluşturulduğu bağlamı oluşturulmaya çalışılmıştır.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Kristeligt Dagblad (Danimarka, 19 Temmuz 2021) haberinde Kıbrıs’ta ara sıra öfkenin karşılıklı olarak yükseldiği, Türkiye Cum-hurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Kuzey Kıbrıs’ı ziyaretini Kıbrıslı Rumla-rın sembolik olmaktan öte olarak değerlendirdiği, Erdoğan’ın ziyareti sırasında yeni bir plaj bölümünün açılmasını ise düşünce kuruluşu Jeopolitik’in gele-cekteki müzakereler için bir paradigma kayması olduğu şeklinde yorumlaması ile olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar nötr bir bağlamda aktarılmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: “Erdoğan Varosı’nın (Maraş) ötesinde planlar hazırladı... Kapalı şehir konusunda kaynama” haberinde olayın ardalan ve bağlam bilgisi ayrıntılı bir şekilde verilerek Türkiye’nin eylemleri eleştiril-mektedir (Kathimerini, GKRY, 11 Temmuz 2021).

“Kıbrıs sorununun 47 yıllık geçmişi ve adanın ikiye bölünmüş olması... Türkiye’nin dünya ülkeleriyle sorunları ve Kıbrıs sorununun Akdeniz’in doğusunda bir çatışma odağı olması” haberinde Kıbrıs sorununun uzun geçmişi ve uluslararası etkileri vurgulanmaktadır (El Halic, Birleşik Arap Emirlikleri, 23 Temmuz 2021).

“Maraş... AB, Türkiye’nin kışkırtıcı eylemlerine yanıt olarak tedbirler içeren bir ‘seçenek belgesi’ hazırlıyor” haberinde olayın ardalan ve bağlam bilgisi ayrıntılı bir şekilde verilerek Türkiye’nin eylemleri eleştirilmektedir (in.gr, Yunanistan, 18 Ekim 2021).

AFP’nin (Fransa, 27 Temmuz 2021) haberinde önce AB-Ankara ilişkilerinin normalleşmesine Maraş’ın tek taraflı olarak yapılan bir düzenlemeyle açılmasının engel olacağı ifade edilmiş ve 27 AB başkenti tarafından onaylanan bir bildiri ile bu durumun kınandığı açıklanmıştır. Ardalan olarak Türkiye, başkent Ankara’nın ismiyle ifade edilerek diplomatik alandaki tecridi giderek artan ve Avrupalı yöneticilerin Kıbrıs meselesinin çözümünde kendi koşullarını dayattığı bir bağlamda ifade edilmiştir.

Mikro Yapı

Sentaktik Çözümleme

Cümle yapılarının (aktif/pasif, basit/karmaşık) nasıl kullanıldığı, hangi anlatım tekniklerinin tercih edildiği, hangi dilbilgisel yapıların öne çıkarıldığı analiz edilerek, haberin dilsel yapısı değerlendirilmiştir. van Dijk’in ESA modeline göre sentaktik yapılar, haberin ideolojik duruşunu ve okuyucunun olayı nasıl algılayacağını etkilemede önemli bir rol oynamaktadır. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerde kullanılan cümle yapıları, olayın aktörlerini ve eylemlerini vurgulamak veya belirsizleştirmek için kullanılmıştır. Tarafsız haberler genellikle aktif ve basit cümle yapıları kullanırken, olumsuz haberler pasif ve karmaşık cümle yapılarını daha çok kullanmıştır. Ayrıca farklı sentaktik yapılar kullanılarak okuyucunun dikkati belirli bilgilere çekilmeye ve belirli bir bakış açısı benimsetilmeye çalışılmıştır.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasındaki (24 Eylül 2019) haberde, “Çin tarafı, Kıbrıs konusunda başından bu yana Birleşmiş Milletlerin (BM) ilgili kararları temelinde adil ve akılcı bir çözümü destekliyor.” cümlesi, olayın Çin’in bakış açısını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

AFP'nin (Fransa, 10 Ekim 2019) haberinde, “Güvenlik Konseyi üyeleri, ihtilafın çözümü için ‘taarlardan, süratle ve yapıcı bir şekilde angaje olmalarını’ istiyor.” cümlesi, Güvenlik Konseyi’nin beklentisini net bir şekilde ifade etmektedir.

Olumsuz Haber Örneği: Alithia gazetesindeki (GKRY, 16 Aralık 2019) haberde, “Türkiye’nin talebi ve talimatı üzerine Lefkoniko (Geçitkale) Havalimanının Kıbrıs münhasır ekonomik bölgesi ve geniş Doğu Akdeniz bölgesi üzerinde uçuşlar yapmak üzere Türk insansız hava araçları için üsse dönüştürölmesi konusunda işgal bölgelerinden gelen haber, Kıbrıs sorunu çözümsüz kaldıkça işgal bölgelerinin Türkleşmesi gerçeğinin bir o kadar yaklaştığı yönünde yapılan bir uyarı daha teşkil etmektedir.” cümlesi, uzun ve çok karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu cümle, olayın aktörlerini ve eylemlerini belirsizleştirerek okuyucunun kafasını karıştırmayı ve olaya ilişkin endişeyi artırmayı amaçlamıştır.

The Washington Times haberinde (ABD, 02 Ekim 2019), “Erdoğan ve Kıbrıs’taki Türk işgalci yetkililer, Varoşa’nın (Maraş) Türk kontrolü altında yerleşime açılması sürecini başlattı” cümlesi, olayın aktörlerini ve eylemini açık bir şekilde ortaya koyarak, Türkiye’nin eylemlerini eleştirmeyi amaçlamıştır.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: AP (ABD, 14 Ekim 2020) haberinde sunmuş olduğu “Erdoğan, Türkiye’nin Kıbrıs’ın tek yanlı bağımsızlık ilan eden kuzeyindeki tellerle çevrili Maraş sahilini turizme açma hamlesine yönelik uluslararası eleştirileri reddetti... Erdoğan Çitlerle çevrili Maraş bölgesi, Kuzey Kıbrıs Türklerine aittir. Bu böyle bilinmeli dedi” cümlesi ile edilgen bir yapı kullanarak belirli bir ideolojiyi yansıtan veya bakış açısını güçlendiren bir söylemi doğrudan aktarmayı tercih etmiştir.

Olumsuz Haber Örneği: The Jerusalem Post’un (İsrail, 21 Ekim 2020) haberinde “Türkiye, kendisini bölgenin ‘garantörü’ olarak nitelendirerek askeri rolünü ve Kuzey Kıbrıs’ın işgalini pekiştirmeye çalıştı... Türkiye kısa süre önce, Kıbrıs’ta 1970’lerdeki çatışma nedeniyle hayalet şehre dönen, uzun süredir terk edilmiş Maraş kentinin kontrolünü ele almaya çalıştı” cümlesinde özne olarak sunulan Türkiye’nin iddia edilen eylemleri, okuyucuda olumsuz bir algı oluşturacak şekilde sunulmuştur.

il Giornale’nin (İtalya, 13 Ekim 2020) haberinde, “Türkiye’nin 46 yıl önce Kıbrıs Adası’nın kuzeyinden Kıbrıslı Rumları ihraç ederek bu bölgeyi kendisine mal etmesinin hatırlattığı gibi Türk liderin hamleleri buyurucu ve

katégorik. Ancak o zaman boş bir sahil, sahipsiz bir bölge Maraş kalmıştı: Perşembe günü sadece gözdağı vermek ve Kıbrıslıları ve Yunanları tehdit etmek ve ihraç edildiklerini hatırlatmak üzere bu şehirde Türk bayrakları yeniden görüldü.” cümlesinin sentaktik yapısı içerisinde yapılan nitelendirmelerin, amaç belirleme ve sembolizm gibi anlatım teknikleri içerdiği, eylemlerin otoriter ve baskıcı olduğu ima edilerek olumsuz yönlerinin vurgulandığı ve okuyucuda eleştirel bir bakış açısı oluşturmayı hedeflediği görülmektedir.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: “Uluslararası eleştirilere rağmen yalnızca Türkiye tarafından tanınan KKTC’nin Cumhurbaşkanı, bir zamanlar Kıbrıslı Rumların yaşadığı Maraş kıyı yerleşiminin açılmasını destekliyor. Anadolu Ajansı’nın verdiği bilgiye göre Ersin Tatar salı günü yaptığı açıklamada ikinci aşamada ilçenin yüzde 3,5’lik bir alanın erişilebilir hale getirileceğini ve askeri alanın kaldırılacağını duyurdu.” (DPA, Almanya, 20 Temmuz 2021) şeklindeki haberin edilgen ifadesinde öncelikle yapılan eylemin (Maraş’ın açılması) uluslararası toplum tarafından onaylanmadığı bilgisi tarafsız olarak sunulduktan sonra söylemin kaynağı da belirtilerek, bilgiye güvenilirlik katılmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: TV5 Monde’nin (Fransa, 21 Temmuz 2021) haberinde, “Maraş sahil beldesinin yeniden açılması, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri’ni endişelendiriyor. Onlar için bu, kırmızı çizgiyi geçmek anlamına geliyor” cümlesindeki basit ve aktif yapıda, olay ve aktörleri belirgin bir şekilde sunulmuş ve ‘Kırmızı çizgiyi geçmek’ metaforu, olayın önemini vurgulayarak AB ve ABD’nin tepkisi üzerinden uluslararası ilişkilerdeki güç dinamikleri ve ideolojik çatışmalar yansıtılmıştır.

Yerel Bağdaşıklık

Cümleler arasındaki ideolojik, nedensel, işlevsel ve referansal ilişkiler incelemeye, haberin iç tutarlılığı ve ideolojik mesajları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. van Dijk’in ESA modeline göre yerel bağdaşıklık, haberin okuyucu tarafından nasıl anlaşılacağını ve hatırlanacağını etkilemede önemli bir rol oynamaktadır. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerde yerel bağdaşıklık, cümleler ve paragraflar arasında anlamsal ve yapısal bağlantılar kurarak haberin akıcılığını ve tutarlılığını sağlamak için kullanılmıştır. Bu doğrultuda farklı bağlaçlar, zamirler ve tekrarlar kullanılarak haber metninin akıcılığı ve tutarlılığı sağlanmaya çalışılmıştır.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasındaki (24 Eylül 2019) haberde, “Çin tarafı, Kıbrıs konusunda başından bu yana Birleşmiş Milletlerin (BM) ilgili kararları temelinde adil ve akılcı bir çözümü destekliyor. Biz, herhangi bir çözüm planının hem Kıbrıs Rum kesimi hem de Türk kesimindeki toplumun çıkarına uygun olsun istiyoruz” cümlesinde, “Çin tarafı” ve “Biz” zamirleri kullanılarak birbirine bağlanmış ve haberin akıcılığı sağlanmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: Fileleftheros gazetesindeki (GKRY, 06 Eylül 2019) haberde, “İşgal altındaki Ammohostos’un (Mağusa) kapalı kentinde malları bulunan kişilerin bu mallarını satmalarına yönelik nabız yoklaması yönündeki Türk hamlesi, Varosia’yı (Maraş) kolonizasyona açmayı öngören daha geniş bir plana dâhildir. Nabız yoklamayla birlikte bu eylem kapalı bölgeye yapılan planlı geziler, ara bölgedeki ilerleme ve münhasır ekonomik bölgedeki istila gibi hamlelerden bağımsız değildir.” cümlesinde, ‘bu eylem’ ifadesi tekrarlanarak olayın olumsuz yönleri vurgulanmış ve okuyucunun dikkati bu noktaya çekilmeye çalışılmıştır. Cümledeki ‘işgal altındaki’, ‘istila’ ve ‘kolonizasyon’ gibi ifadeler, Türk eylemlerini olumsuz bir şekilde çerçeveleyerek, Rum tarafının bakış açısını yansıtmıştır. Ayrıca Türk hamlesi, tekil bir olay olmaktan çıkarılıp daha geniş ve tehlikeli bir planın parçası gibi sunulmuştur.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: DPA’nın (Almanya, 06 Ekim 2020) haberi, “... KKTC Başbakanı Ersin Tatar, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmesinin ardından Maraş’ın sahil şeridinin halka açılacağını duyurdu. Erdoğan, Maraş’ın Kuzey Kıbrıs’ın bir parçası olduğunu vurgulayarak, bu kararın bazı çevreleri rahatsız edebileceğinin farkında olduklarını belirtti. 1974’ten beri bölünmüş olan Kıbrıs’ta, Maraş’ın yeniden açılması önemli bir gelişme olarak değerlendiriliyor...” şeklinde ifade edilerek öncelikle Maraş’ın tarihine ve 1974’teki olaylara atıfta bulunularak, konunun geçmişle olan bağlantısı kuruluyor. Ayrıca Kıbrıs sorununun genel çerçevesine ve bölgedeki siyasi duruma değinilerek, Maraş’ın yeniden açılmasının bölgesel etkilerine nötr olarak dikkat çekiliyor.

“Türkiye Cumhurbaşkanı’nın Maraş’a planladığı ziyaret, AB üyesi Kıbrıs hükümeti tarafından eski tatil cennetinin Türkiye tarafından yerleşime açılmasına ilişkin bir adım olarak görülüyor. Erdoğan’a aşırı milliyetçi siyasetçi Devlet Bahçeli eşlik ediyor. Partisi MHP ve Erdoğan’ın İslami muhafazakâr

AKP'si Türkiye'de ittifak halinde" (DPA, Almanya, 14 Kasım 2020) şeklinde sunulan haberde ise yerel bağdaşıklıkta ideolojik mesajların karşılıklı olarak verildiği ve cümledeki nedensel ilişkilerde ziyaretin politik bir amaç taşıdığının nötr olarak aktarıldığı görülmektedir.

Olumsuz Haber Örneği: Süddeutsche Zeitung (Almanya, 18 Kasım 2020) haberinde "Ateşle oynamayı seven Erdoğan'ın 'atağa nasıl geçildiğini iyi bildiği' ve provokasyon politikası izlediği... Maraş sahilini 'piknik' için ziyaret etmesi ve iki devletli çözüm çağrısı yapması ile BM'nin rolünü sorgulaması... Doğu Akdeniz'de petrol ve gaz arama faaliyetleri ve donanmanın bu faaliyetlere eşlik etmesi... Yunanistan ve Kıbrıs'ın karasuları üzerindeki haklarını 'kale almaması'... AB'nin bu duruma karşı yetersiz tepki verdiği..." ifade edilerek Erdoğan'ın farklı eylemleri arasında nedensel ve işlevsel ilişkiler kurarak, bu eylemlerin birbiriyle bağlantılı olduğunu ve tek bir stratejinin parçası olduğunu eleştirel bir bakış açısıyla ele alıyor.

in.gr (Yunanistan, 16 Kasım 2020) uluslararası ilişkiler uzmanı olarak ifade ettiği bir isme dayandırarak hazırladığı haberinde, "Erdoğan'ın Maraş'taki son eylemlerini 'Maraş'ın tam iskânının bir adım gerisinde olmak' olarak değerlendirdi ve Erdoğan'ın bölgeyi kendi şirketleriyle canlandırmayı hedeflediğini, BM kararlarına aldırış etmediğini ve seçimlere yaklaşırken iç politikadan dikkatleri dağıtmaya çalıştığını" iddia ederek Maraş'taki durumu Türkiye'nin yayılmacı politikalarının bir parçası gibi sunarak aslında gerçekliği olmayan bir haberi iç tutarlılık sağlamaya çalışmak ve kendi ülke vatandaşlarında algı oluşturmaya çalışmak için olumsuz bir yerel bağdaşıklıkla hazırlamıştır.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Fars Haber Ajansının (İran, 05 Ağustos 2021) haberinde, "Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs'taki Maraş bölgesiyle ilgili planlarına işaret eden Erdoğan, 'Sonbaharda KKTC ve Maraş bölgesi hakkında uluslararası bir konferans düzenlemeyi düşünüyoruz' dedi" yerel bağdaşıklık olarak nötr bir dille resmi kaynaklara (açıklamayı yapan yetkili olarak Erdoğan'a) dayandırılarak, Türkiye'nin Maraş konusunda uluslararası toplumun dikkatini çekmeye yönelik olan proaktif politikası öz bir şekilde aktarılmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: Klix.ba (Bosna Hersek, 21 Temmuz 2021) haberinde, "...Fransa, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Kıbrıs konusunda iki devletli çözüm çağrısı yaparak provokasyon yapmakla suçladı. Erdoğan'ın Maraş'ın kısmen yeniden açılmasına destek vermesi, uluslararası toplumun Ada'nın yeniden birleşmesi için yürüttüğü çabalara ters düşüyor ve gerilimi artırır-

yor...” şeklinde özellikle savaşın ve bölünmüşlüğü olumsuz sonuçlarına vurgu yaparak, Erdoğan’ın Kıbrıs politikalarının uluslararası toplum tarafından eleştirildiğini ve bölgedeki gerilimi artırdığı mesajını, ideolojik ve nedensel ilişkilerle birlikte aktarmaktadır.

Sözcük Seçimleri

Hangi kelimelerin ve ifadelerin kullanıldığı, hangi anlam katmanlarının hedeflendiği, hangi ideolojik çağrışımların yapıldığı analiz edilerek, haberin dilsel tercihleri ve ideolojik pozisyonu değerlendirilmiştir. van Dijk’ın ESA modeline göre sözcük seçimleri, haberin ideolojik duruşunu ve okuyucunun olayı nasıl değerlendireceğini etkilemede önemli bir rol oynamaktadır. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerde kullanılan sözcükler, olaya karşı okuyucunun olumlu veya olumsuz bir tutum geliştirmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Tarafsız haberlerde olaya ilişkin bilgi veren nötr kelimeler kullanılırken olumsuz haberlerde ise öfke uyandıran kelimeler kullanılarak olaya karşı olumsuz bir algı oluşturulmaktadır.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasındaki (24 Eylül 2019) haberde, “adil ve akılcı bir çözüm”, “yapıcı koşullar” ve “barışçıl çözüm yolu” gibi ifadeler kullanılarak olaya karşı nötr bir tutum sergilenmiştir.

Olumsuz Haber Örneği: Fileleftheros gazetesindeki (GKRY, 23 Ekim 2019) haberde, ‘işgalci rejim’, ‘tahammül edilemez oldubittiler’ ve ‘yasa dışı’ gibi ifadeler kullanılarak olaya karşı olumsuz bir tutum sergilenmiştir.

The Washington Times haberinde (ABD, 02 Ekim 2019), ‘işgalci yetkililer’, ‘adaletsiz’ ve ‘engellemeye kararlı’ gibi ifadeler kullanılarak Türkiye’nin eylemleri eleştirilmiş ve olumsuz bir tablo çizilmeye çalışılmıştır.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Kommersant (Rusya, 20 Ekim 2020) haberinde “Ersin Tatar, elde ettiği zaferin ardından ‘Kıbrıslı Rum halkına barış ve dostluk eli uzatıyorum. Müzakere masasına oturmaya ve gerçekler üzerinden Kıbrıs sorununa son vermeye hazırım’... ‘Kıbrıs sorununun çözümüyle Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinin gelişeceğinden eminim’... açıklamasında bulundu. Ayrıca ‘Anavatan Türkiye’ye’ ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’a, Covid-19 salgını döneminde başta ekonomik alanda olmak üzere yapılan yardımdan ötürü teşekkür etti” cümlesindeki sözcük seçimlerinde ‘barış ve dostluk’, ‘müzakere’, ‘anavatan’ ve ‘teşekkür’ gibi kelimelerle söylem doğrudan aktarılmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: Rheinische Post (Almanya, 24 Şubat 2020) haberinde “Türk işgalciler, ıssız tatil beldesi Maraş’ı tekrar canlandırmak istiyor. Bu düpedüz bir kanun ihlali ancak Ankara bunu umursamıyor” cümlesindeki sözcük seçimlerinde ‘işgalci’, ‘kanun ihlali’ gibi kelimelerle ideolojik bir tavır takındığı görülmektedir.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: “Erdoğan, Maraş için ‘yeni bir dönem’den söz etti. Erdoğan, orada hayatın yeşereceği ve çözülmezliğin değil, Kıbrıs Adası’nın barışçıl ve müreffeh geleceğinin bir sembolü olacağından söz etti” (DPA, Almanya, 20 Temmuz 2021) haberi incelendiğinde ‘Yeni bir dönem’, ‘hayatın yeşereceği’, ‘barışçıl’, ‘müreffeh’ gibi ifadelerle söylem aktarılmıştır.

Olumsuz Haber Örneği: “Hayalet Şehre ‘Dönüş’ Kıbrıslı Rumların ızdırabını uyandırıyor” haberinde ise ‘hayalet şehir’, ‘ızdırıp’ gibi olumsuz çağrışımlar uyandıran kelimeler kullanılmaktadır (AP, ABD, 10 Eylül 2021).

“Türkiye’nin işgal felsefesine sadık olan... işgalci lider... Ersin Tatar, Varışia’nın (Maraş) açılmasına değinerek ve kapalı bölgede kısıktıcı şekilde ihlal edilen ‘uluslararası hukuk çerçevesine’ atıfta bulunarak tahrik etmeye devam ediyor.” cümlesinde ise ‘işgal felsefesi’, ‘işgalci lider’, ‘kısıktıcı’ ve ‘tahrik’ gibi olumsuz çağrışımlar uyandıran kelimeler kullanılmaktadır (Tribune, Yunanistan, 04 Ekim 2021).

Haber Retoriği

Hangi inandırıcı bilgilerin, tanıklıkların, fotoğrafların veya diğer retorik araçların kullanıldığı, hangi duygusal ve düşünsel tepkilerin hedeflendiği incelenerek, haberin ikna stratejileri ve ideolojik etkisi değerlendirilmiştir. van Dijk’ın ESA modeline göre haber retoriği, haberin ideolojik duruşunu ve okuyucunun olayı nasıl yorumlayacağını etkilemede önemli bir rol oynamaktadır. Kapalı Maraş ile ilgili haberlerde kullanılan retorik, okuyucunun olayı nasıl algılayacağını ve yorumlayacağını etkilemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda tarafsız haberler daha çok inandırıcı bilgiler, resmî açıklamalar ve uzman görüşlerine yer verirken, olumsuz haber ise özellikle metaforlar, benzetmeler ve abartmalar gibi farklı retorik araçlardan faydalanarak okuyucunun belirli bir bakış açısını benimsemesini ve belirli bir şekilde davranmasını hedeflemiştir.

2019 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı internet sayfasındaki (24 Eylül 2019) haberde, Çin’in Kıbrıs sorununa ilişkin resmi

görüşü, herhangi bir tarafı suçlamadan veya övmeden aktarılıyor. AFP'nin (Fransa, 10 Ekim 2019) haberinde ise BMGK'nın Kıbrıs'taki duruma ilişkin açıklamalarını sade bir şekilde diyaloga odaklanarak aktarmaktadır.

Olumsuz Haber Örneği: Dimokratia gazetesindeki (Yunanistan, 30 Ağustos 2019) haberde, “Ankara'nın emri üzerine, yerleşimciler vasıtasıyla Maraş'a el koymak” ifadesi, olayın arkasındaki niyeti vurgulamak için metafor kullanılmaktadır.

The Washington Times haberinde (ABD, 02 Ekim 2019), “Erdoğan ve Kıbrıs'taki Türk işgalci yetkililer, Varoşa'nın (Maraş) Türk kontrolü altında yerleşime açılması sürecini başlattı. Erdoğan bunun iki toplum arasındaki yeniden birleşme görüşmelerine vereceği zararın farkında ama belli ki umursamıyor” ifadesi ile Recep Tayyip Erdoğan, Kıbrıs'ta barışın önündeki engel olarak tasvir edilmiştir. ‘Erdoğan ve Kıbrıs'taki Türk işgalci yetkililer’ ifadesi, Türk hükümetinin Kıbrıs'ta yürüttüğü politikaları eleştirirken, bu aktörlere karşı olumsuz bir bakış açısı sergileyen bir dil kullanıldığını göstermektedir.

2020 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: Reuters'in (İngiltere, 26 Ekim 2020) haberinde “...Erdoğan, Kuzey Kıbrıs Cumhurbaşkanı Ersin Tatar ile yaptığı basın toplantısında, iki devletli çözümün artık ‘gerçekçi’ bir yaklaşım olarak masaya konması gerektiğini ifade etti... Türkiye'nin daha önce de bu çözüm önerisini savunduğu ancak Rum hükümetini müzakerelere katılmamakla suçladığı belirtiliyor...” şeklindeki ifadelerindeki haberin retoriğinde Türk hükümetinin ve Kuzey Kıbrıs yönetiminin çözüm sürecinde yapıcı bir yaklaşım sergileyen aktörler olarak temsil edildiği görülmektedir.

DPA'nın (Almanya, 15 Kasım 2020) haberinde “Erdoğan, pazar günü uluslararası alanda tanınmayan Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti'ne yaptığı ziyarette, ‘Bugün Kıbrıs'ta iki ayrı halk, iki ayrı demokratik düzen ve iki ayrı devlet var. Bu nedenle egemen eşitlik iki devletli çözüm müzakere edilmeli’ dedi” şeklindeki ifadeler, yetkili bir temsilciden yapılan doğrudan alıntı ile sunulmuştur. Haber, ‘eşitlik’, ‘demokratik düzen’ ve ‘müzakere’ gibi kavramlar aracılığıyla Erdoğan'ın mesajının temel hatlarını tarafsız bir şekilde aktararak siyasi mesajların iletilmesinde ve kamuoyu oluşumunda haber retoriğinin nasıl kullanıldığını göstermektedir.

Olumsuz Haber Örneği: The Guardian'ın (İngiltere, 15 Kasım 2020) çeşitli analistlere dayandırarak oluşturduğu haberinde “...Ankara'nın açık müdahalesi... Acılar üzerinden piknik yapılmaz... Erdoğan bir serseri ma-

yın... Kıbrıslı Rumların bölgeden zorla çıkarıldığını gösteren görüntüler...” cümlelerini kurarak haberin retorğinde Kıbrıslı Rumların tepkilerini duygusal olarak yansıtmı, Erdoğan’ın eylemlerini kınama ve uluslararası kamuoyunun dikkatini çekme amacı taşıdığı görülmektedir.

2021 Yılı Haberleri

Tarafsız Haber Örneği: NOVA.news (İtalya, 24 Temmuz 2021) haberinde, “Türkiye Dışişleri Bakanlığı, BMGK’nın Kıbrıs’ın Gazimağusa kentindeki Maraş bölgesinin kısmen yeniden yerleşime açılması kararını eleştiren açıklamasını ve bazı ülkelerin bu konudaki “asılsız taleplerini” şiddetle reddetmiştir. Bakanlık, Maraş’ın KKTC topraklarının bir parçası olduğunu, alınan kararların mülkiyet haklarına saygılı ve uluslararası hukuka uygun olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca, BMGK kararlarının ihlal edilmediğini ve yapılan açıklamaların ‘Rum-Yunan kara propagandası’ olduğunu belirtmiştir”. İlgili haber, Türkiye Dışişleri Bakanlığı’nın resmî açıklamasının otoritesini ve ciddiyetini vurgulamakta, metnin dil kullanımı, resmi ve kesin bir ton sergilemektedir. Ayrıca metin Kıbrıs sorunu bağlamında Türkiye’nin ve KKTC’nin pozisyonunu savunan, ideolojik ve retorik stratejilerle güçlendirilmiş olmasına rağmen medya organı tarafından nötr olarak doğrudan aktarıldığı görülmektedir.

Olumsuz Haber Örneği: El Halic’in (Birleşik Arap Emirlikleri, 23 Temmuz 2021) haberinde, “Türkiye’nin inadı, Ada’yı yeniden birleştirme çabalarının önünde engel oluşturuyor. Bu da bu krizi açık bir yara ve Akdeniz’in doğusunda ertelenen bir çatışma odağı olarak tutmaya devam ediyor... Ankara ve Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti Türkiye’nin adaya çıkmasının yıl dönümünü kutlarken, güneyde Türk işgalinin başladığı tarihi hatırlatan sirenler çalıyordu.” Kullanılan olumsuz dil, güç ilişkilerini ve ideolojik bakış açısını pekiştiren bir retorik stratejiye dayanmaktadır. Cümlede ‘Türkiye’nin inadı’, ‘açık bir yara’, ‘çatışma odağı’, ‘Türk işgali’ gibi ifadeler, Kıbrıs krizinin sürmesinin sorumlusunun Türk tarafı olduğu algısına yönelik olarak yapılmıştır.

Sonuç

Kıbrıs meselesinde gerçekçi çözüm olarak beklenen husus, adadaki iki devletin egemen eşitliğini ve eşit uluslararası statülerini kabul ederek bir arada yaşamalarını sağlayacak bir anlaşmaya varmaktır. BMGK’nın, adadaki gerçekleri, yani iki ayrı halk ve iki ayrı devlet olduğunu kabul etmesi gerekmektedir. Güvenlik Konseyi’nin, taraflar arasında ortak bir zemin olmadığını kabul ederek, Kıbrıs Türk halkının izolasyonuna sebep olan eski kararlarını gözden geçirmesi ve güncel duruma uygun yeni bir yaklaşım benimsemesi beklen-

mektedir (KKTC Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi, 2023). Bu doğrultuda BMGK'nın Kapalı Maraş ile ilgili zaman zaman KKTC aleyhine aldığı kararlar Türkiye Cumhuriyeti tarafından reddedilmekte ve bölgede KKTC tarafından uygulanan politikalar ise desteklenmektedir. Çünkü bölgede KKTC makamlarınca yasal mülk sahiplerinin hakları korunarak ve Ada'daki iki halkın yararı gözetilerek çalışmalar yapılmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2023).

Maraş'ın kısmi açılışının uluslararası basına yansımaları incelendiğinde, ülkelerin KKTC'nin hukuki durumu, sadece Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınması ve özellikle de BMGK'nın kararlarının etkisinde olduğu görülmekte ve haberlerin sunumu ile yorumlanmasında doğrudan olumlu hiçbir haberin yapılmadığı, bazı ülkelerin tarafsız kalmayı tercih ettiği bazı ülkelerin ise olumsuz bir tavır takındığı görülmektedir. Ayrıca tarafsız haberler olaya ilişkin bilgi verip, yorumdan kaçınırken; olumsuz haberlerde duygusal dil kullanımı, olumsuz sonuçlara vurgu ve suçlayıcı bir dil dikkat çekmektedir. Bu farklılıklar, haberlerin hedef kitle üzerindeki etkisini ve olaya ilişkin kamuoyu algısını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca bu durum ülkeden ülkeye de farklılıklar göstermiştir. Örneğin Çin (Dışişleri Bakanlığı İnternet Sayfası, Sina), Rusya (TASS, Kommersant), İran (Fars Haber Ajansı), Karadağ (Vijesti), Danimarka (Kristeligt Dagblad) ve Özbekistan (Kun) gibi ülkelerin yayın organlarının genel olarak tarafsız bir tutum sergilediği görülmürken GKRY (Alithia, Alpha News, Politis, Fileleftheros, Reporter.com.cy, Kathimerini), Yunanistan (in.gr, Tribune, Dimokratia), Birleşik Arap Emirlikleri (El Halic), Bosna Hersek (Klix.ba), Avusturya (Der Standard), İsrail (The Jerusalem Post) ve ABD (AP, The Washington Times, Bloomberg) gibi ülkelerin yayın organlarının ise genel olarak olumsuz bir tutum sergilediği görülmüştür. Fransa (AFP, TV5 Monde), İngiltere (Reuters, The Telegraph, El Arab, The Times, The Guardian), İtalya (Corriere della Sera, ANSamed, il Giornale, NOVA.news) ve Almanya (DPA, NTV İnternet, T-Online.de, Die Tageszeitung-Internet, Frankfurter Rundschau-İnternet, Süddeutsche Zeitung, Rheinische Post) yayın organlarında ise bazılarının tarafsız bazılarının ise olumsuz bir tutum sergilediği görülmüştür. Bu farklılıkların temel nedenleri arasında ilgili ülkelerin özellikle Türkiye ile olan tarihsel bağları, siyasi çıkarları, ideolojik duruşları ve bölgesel dengeleri koruma kaygıları gibi faktörlerin yer aldığı düşünülmektedir.

Türkiye'nin birçok ülkeyle benzer stratejik ortaklıkları olmasına karşın, özellikle dış güvenlik politikalarında görülebilen farklılaşmaların, diğer ülkelerle olan ilişkilerinde zaman zaman dalgalanmalara neden olduğu gözlem-

lenmektedir (Cengiz, Avcı ve Orselli, 2024: 58). Kıbrıs politikası özelinde ise Türkiye'nin ulusal çıkarlarına aykırı tutum sergileyen ülkelere karşı farklı ve özgün bir strateji izlediği ve bu durumun ilgili ülkelerin haberlerine de doğrudan yansıdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Batılı devletlerin Kıbrıs'taki gelişmeleri adanın iç meselesi olarak değerlendirdiği ve bu nedenle Türkiye'nin KKTC'ye verdiği desteği de dış müdahale olarak algıladığı görülmektedir (Derman ve Kurban, 2016: 474-475).

Van Dijk'ın ESA yöntemi kapsamında, tarafsız haberlerin başlıkları olayın kendisine odaklanarak okuyucuya nesnel bir bakış açısı sunmayı hedeflerken, olumsuz haberlerin başlıkları ise olayın negatif yönlerini vurgulayarak okuyucu üzerinde duygusal bir etki oluşturmayı amaçlamıştır. Tarafsız haberlerin girişleri olayın temel unsurlarını sunarak okuyucuya kısa ve öz bir bilgi vermeyi hedeflerken, olumsuz haberlerin girişleri ise olayın negatif yönlerini ve etkilerini vurgulayarak okuyucunun dikkatini çekmeyi amaçlamıştır. Tarafsız haberlerin fotoğrafları olayın mekanını veya kişilerini göstererek okuyucuya nesnel bir bakış açısı sunmayı hedeflerken, olumsuz haberlerin fotoğrafları ise olayın olumsuz yönlerini vurgulayarak okuyucu üzerinde duygusal bir etki oluşturmayı amaçlamıştır. Tarafsız haberler Kıbrıs sorununun tarihsel arka planı ve mevcut durumu hakkında daha öz bilgiler sunarak okuyucuya temel bir bilgi vermeyi hedeflerken, olumsuz haberler ise daha detaylı ve kapsamlı bağlam bilgisi sunarak okuyucunun konuyu daha iyi anlamasını sağlamayı amaçlamıştır. Tarafsız haberler genellikle aktif ve basit cümle yapıları kullanılarak okuyucuya net ve anlaşılır bir bilgi vermeyi hedeflerken, olumsuz haberler ise pasif ve karmaşık cümle yapıları da kullanarak olayın aktörlerini ve sorumlularını gizlemeyi veya vurgulamayı amaçlamıştır. Tarafsız haberler cümleler arasında genellikle nedensel ve işlevsel ilişkiler kurarak okuyucuya olayın nedenlerini ve sonuçlarını açıklamaya çalışırken, olumsuz haberler ise ideolojik olarak yönlendirilmiş nedensel ve işlevsel ilişkiler kurarak okuyucuyu belirli bir bakış açısına yönlendirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca tarafsız haberler, inandırıcı bilgiler, resmî açıklamalar ve uzman görüşlerine yer vererek okuyucuya sunulmaya çalışılırken, olumsuz haberler ise uzman görüşlerine yer vermenin yanı sıra genellikle duygusal ve kışkırtıcı bir dil de kullanarak okuyucuya sunulmuştur.

Sonuç olarak Kapalı Maraş'ın kısmi açılımı, uluslararası basında büyük yankı uyandırmış ve farklı ülkelerin bu konuya bakış açılarını ortaya koymuştur. Çalışma, van Dijk'ın ESA yöntemini kullanarak, uluslararası basının Maraş'ın kısmi açılımını nasıl ele aldığını ve hangi ideolojik yapıları kullandığını incele-

miş ve genel olarak olumsuz bir tavır takınıldığı görülmüştür. Dolayısıyla ilgili çalışma, Maraş'ın kısmi açılımının uluslararası alandaki imajını anlamak ve bu konudaki medya söylemini çözümlemek için önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada sadece belirli bir dönemi kapsayan haberler incelenmiştir. Bu nedenle, Maraş'ın kısmi açılımının uluslararası basındaki uzun vadeli etkilerini incelemek için daha uzun bir zaman dilimini kapsayan bir çalışma yapılabilir. Ayrıca bu çalışmada sadece uluslararası basın incelenmiş ve çalışmanın objektif olarak sunulmasına katkı sağlamak için KKTC ile Türkiye basını kapsam dışı bırakılmıştır. Çalışmanın daha geniş bir perspektif sunması ve gelecek araştırmalara ilham vermesi için çalışma kapsamına ilerleyen çalışmalarda daha fazla ülkenin basını dahil edilebilir ve farklı medya türleri (radyo, sosyal medya gibi) karşılaştırılabilir. Maraş'ın kısmi açılımının bölge üzerindeki ekonomik, sosyal ve siyasi etkilerine odaklanan çalışmalar yapılabilir. Ayrıca farklı yöntemler kullanılarak Maraş'ın kısmi açılımının Rum ve Kıbrıs Türkleri üzerindeki algısı incelenebilir.

Kaynakça

- Akgün, S. (2023). Uluslararası Hukukta Tanınma Kavramı Çerçevesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türk Devletleri Teşkilatı İlişkisi. *Sakarya Üniversitesi Türk Akademi Dergisi*, 2(1), 48-60.
- Altan Bayraktar, Ü. (2022). 2020 KKTC Cumhurbaşkanlığı Seçim Sürecinde Kapalı Maraş'ın Yeniden Açılması Kararının KKTC Basınındaki Sunumunun Eleştirel Söylem Analizi. *Turkish Studies-Social Dergisi*, 17(1), 1-54.
- Anadolu Ajansı (2022). 46 yıl sonra 2020'de kademeli açılan Maraş'ın ziyaretçi sayısı 330 bini aştı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/46-yil-sonra-2020de-kademeli-acilan-marasin-ziyaretci-sayisi-330-bini-asti/2480242> (Erişim Tarihi, 23 Aralık 2024).
- Ayçiçek, H. İ. (2018). Kıbrıs'taki Mülkiyet Davaları (Loizidou ve Xenides-Arestis Davası). *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 87-108.
- Ayçiçek, H. İ. (2019). Kıbrıs'ta Mülkiyet Konusu ve Taşınmaz Mal Komisyonu Faaliyetleri. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 155-173.
- Aynı Tarihi Dergisi (2024). Temmuz 2024. 4. Dönem, Sayı 9. Ankara: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- BBC (2020). Maraş: Kuzey Kıbrıs'ta 46 yıldır kapalı olan bölge kısmen açıldı. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54460671> (Erişim Tarihi, 23 Aralık 2024).
- Bostancı, M. (2015). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin İlanı ve Buna Yönelik Tepkilerin Türk Kamuoyundaki Yankıları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 34(57), 317-355.
- Bulunc, A. Z. (2007). Kıbrıs Politikasının Annan Belgesi ile Başlayan Kırılma Noktaları. *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 1(1), 73-115.

- Buruk, H. ve Atay, A. (2021). KKTC 2020 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Adayların Kullandıkları Mesaj Stratejileri Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi*, 3(1), 27-48.
- Cengiz, M. F., Avcı, Ö. ve Orselli, E. (2024). An Analysis on the Image of NATO in Türkiye. *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*, 27(3), 58-93.
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (2024a). *Suç Kimde? Bugün Geçmişten Ayrı Düşünülemez*. (2. Baskı). Ankara: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (2024b). *Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50. Yılı*. (Düz. L. E. Orallı, İ. E. Sula ve B. Telli). Ankara: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Çimen, A. S. (2024). Kıbrıs'ta İki Devletli Çözüm Önerisinin İncelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47, 412-446.
- Derman, G. S. ve Kurban, V. (2016). Kıbrıs Sorununun Türk Dış Politikasına Etkisi ve ABD-SSCB ile İlişkiler. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16(33), 455-484.
- Duran, H. (2008). BM ve AB Çerçevesinde Kıbrıs Sorununa Güncel Bir Bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 119-140.
- Efegil, E. ve Olcay, A. M. (2004). Tarafların Kıbrıs Sorunu'na Yaklaşımları. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 113-122.
- Erdem, M. (2023). The Cyprus Problem and the Fenced-Off Varosha: An Analysis of the Judgments. *Ankara Barosu Dergisi*, 81(2), 57-88.
- Geçikli, R. M. (2024). Kıbrıs Sorununun Uluslararası Boyut Kazanması. *Tarih ve Tarihçi Dergisi*, 3(1), 29-40.
- Gözügüzelli, E. (2021). Uluslararası Hukuk ve Maraş (Varoşa) Vakıfları. *Adalet Dergisi*, 67, 29-75.
- Güleç, İ., Kendirci, B. ve Üçkuş, Ö. (2023). *Geçmişin İzinde Geleceğin Eşiğinde: Kıbrıs Türk Toplumunda Siyaset, Ekonomi ve Sosyal Yapı* (Sunuş kısmı, ss. 10-15). Ankara, YTB Yayınları.
- Güner, A. (2020). Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (Kıbrıs Cumhuriyeti'nin) Avrupa Birliği Üyeliliğinin Kıbrıs Sorununa Etkisi. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 37, 95-118.
- Güngör, M. ve Kocatepe, Ö. F. (2022). Orta Doğu Ülkelerinin Kıbrıs Sorununa Yaklaşımları. *Yeni Türkiye Dergisi*, 2(127), 258-274.
- Güzel, A. (2007). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türk Tapusu Mahiyetinde Olan Şer'iyye Sicilleri ve Vakfiyeler Üzerine Çalışmalar Hakkında. 38. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS)*, 10-15 Eylül, 2007, ss. 109-117, Ankara/Türkiye.
- İşçioğlu, D. (2024). Kullanılmayan Mekânlar Üzerine Bir Kavram Tartışması: Kıbrıs Maraş Bölgesi Örneği. *Amme İdaresi Dergisi*, 57(4), 35-48.
- Karaoğlu, A. O. (2022). Dispute over the Fenced Varosha in the light of International Law, United Nations Security Council Resolutions and Judgments of European Court of Human Rights. *Public and Private International Law Bulletin*, 42(1), 333-356.
- Kasım, K. (2007). Soğuk Savaş Dönemi Sonrası Kıbrıs Sorunu. *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 1(1), 57-73.
- Keser, Ü. (2006). Kıbrıs'ın Stratejik Önemi Bağlamında Adada Askeri Faaliyetler ve İlgili Tarafların Askeri Gücü. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 2(3), 114-147.

- Keser, Ü. (2019). *Kıbrıs Türk Mücadele Tarihinde İletişim*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Kıbrıs Vakıflar İdaresi (2022). *Benter: TMK'nın karar, tarihi mülkiyet haklarımızı korumada önemli bir adım*. <https://evkaf.org/haber-benter-tmk-nin-karari-tarihi-mulkiyet-haklarimizi-koruma-onemli-bir-adim> (Erişim Tarihi, 22 Kasım 2024).
- Kıbrıs Vakıflar İdaresi (2023). *Kapalı Maraş Bilinmeyen Gerçekler*. KKTC: Kıbrıs Vakıflar İdaresi Yayınları.
- Kılıç, M. A., Önder, E. ve Yurtsever, S. (2023). A Political Analysis of Closed Off Varosha Opening. *Journal of Business and Social Science Review*, 4(8), 1-21.
- Kırmızıgüç, F. Ç. (2021). Sosyal Bir Kimlik Arketipi Olarak KKTC-Kapalı Maraş Bölgesinin Mekansal Yalınlaşığı Üzerine Kurgusal Denemeler. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 7(2), 520-544.
- KKTC Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliği (2019). *Bakanlar Kurulu Kapalı Maraş'ın açılması konusunda adım attı*. <http://bakanlarkurulu.gov.ct.tr/TOPLANTI-DUYURULARI/ArtMID/33621/ArticleID/84260/BAKANLAR-KURULU-KAPALI-MARAS-C5%9E%E2%80%99IN-A199ILMASI-KO-NUSUNDA-ADIM-ATTI> (Erişim Tarihi, 23 Aralık 2024).
- KKTC Başbakanlık (2021). *Başbakan Ersan Saner, Kapalı Maraş'ın açılması kararlarının devam edeceğini belirtti*. <https://basbakanlik.gov.ct.tr/BASIN-VE-HALKLA-%C4%B0L%C4%B0-%C5%9E%C4%B0LER/MESAJLAR/ba%5%9fbakan-ersan-saner-kapali-maras-c5%9fin-a199il-masi-kararlarinin-devam-edece-c4%9f-c4%b0n-c4%b0-bel-c4%b0rtt-c4%b0> (Erişim Tarihi, 23 Aralık 2024).
- KKTC Cumhurbaşkanlığı (2021). *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi karar ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Açıklaması*. <https://www.kktcb.org/tr/birlesmis-milletler-guvenlik-konseyi-karari-ile-ilgili-cumhurbaskanligi-aciklamasi-8663> (Erişim Tarihi, 20 Aralık 2024).
- KKTC Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi (2020). *"Hukuki, Siyasi ve Ekonomik Yönleri ile Kapalı Maraş Açılımı" başlıklı yuvarlak masa toplantısı yapıldı*. <https://pio.mfa.gov.ct.tr/hukuki-siyasi-ve-ekonomik-yonleri-ile-kapali-maras-acilimi-baslikli-yuvarlak-masa-toplantisi-yapildi/> (Erişim Tarihi, 22 Aralık 2024).
- KKTC Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi (2023). *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 2674 (2023) sayılı karar hakkında 30 Ocak 2023 tarihli KKTC Dışişleri Bakanlığı Açıklaması*. <https://pio.mfa.gov.ct.tr/birlesmis-milletler-guvenlik-konseyinin-2674-2023-sayili-karari-hakkinda-kktc-disisleri-bakanligi-aciklamasi/> (Erişim Tarihi, 20 Aralık 2024).
- KKTC Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi (2024). *Dışişleri Bakanlığı, Kıbrıs'taki BM Barış Gücü'nün görev süresinin uzatılmasına ilişkin açıklama yaptı*. <https://pio.mfa.gov.ct.tr/disisleri-bakanligi-kibristaki-bm-baris-gucunun-gorev-suresinin-uzatilmasina-iliskin-aciklama-yapti/> (Erişim Tarihi, 20 Aralık 2024).
- KKTC Taşınmaz Mal Komisyonu (2024). <https://tamk.gov.ct.tr/tr-tr/> (Erişim Tarihi, 22 Aralık 2024).
- Küçüköğlü, B. (2011). Kıbrıs Sorununa Dair Yaklaşım ve Algıların Türk Basınına Yansıması (1954-1974). *Atatürk Yolu Dergisi*, 12(48), 791-814.
- Kulahçı Serengil, Ş. (2011). Vakıf Taşınmazlarının Olağanüstü Zamanışı Yoluyka Kazanılması. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60(4), 921-934.
- Nartey, M. ve Ladegaard, H. J. (2021). Constructing Undesirables: A Critical Discourse Analysis of Othering of Fulani Nomads in the Ghanaian News Media. *Discourse & Communication*, 15(2), 184-199.

- Özer, Ö. (2022). Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Haber Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme. *Üsküdar Üniversitesi Etkileşim Dergisi*, 9, 36-54.
- Renda, Y. (2013). Loizidou Kararından Bugüne Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Kararları ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararlarının Kıbrıs'taki Mülkiyet Sorununa Etkisi. *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 387-397.
- Sunay, M. M. ve Mazlum, A. G. (2023). Kıbrıs Banş Harekâtı'nın Türk Toplumu Açısından Önemi: Düzceli Gazilerle Sözlü Tarih Çalışması Örneği. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(45), 673-690.
- Şahin, İ. (2016). İngiltere'nin Akdeniz Siyasetinde Kıbrıs (1580-1878). *Asia Minor Studies*, 07, 149-176.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı (2023). No: 36, 30 Ocak 2023, Kıbrıs Adası'nda Konuşlu Birleşmiş Milletler Banş Gücü Misyonu'nun Görev Süresinin Uzatılmasına İlişkin 2674 (2023) Sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı Hk. https://www.mfa.gov.tr/no_36_kibris-adasi-nda-konuslu-bm-baris-gucu-misyonu-nun-gorev-suresinin-uzatilmasina-iliskin-karar-hk.tr.mfa (Erişim Tarihi, 20 Aralık 2024).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı (2024). No: 20, 30 Ocak 2024, Kıbrıs Adası'nda Konuşlu Birleşmiş Milletler Banş Gücü'nün Görev Süresinin Uzatılmasına Dair 2723 (2024) Sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı Hk. https://www.mfa.gov.tr/no_20_kibris-adasi-nda-konuslu-bm-baris-gucu-nun-gorev-suresinin-uzatilmasina-dair-bm-guvenlik-konseyi-karari-hk.tr.mfa (Erişim Tarihi, 20 Aralık 2024).
- TRT Avaz (2024). *KKTC'de Kapalı Maraş'ı ziyaret edenlerin sayısı 2 milyona ulaştı*. <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avasyadan/kktcde-kapali-marasi-ziyaret-edenlerin-sayisi-2-milyona-ulasti/66ad0beb6136497e7d8d7e69> (Erişim Tarihi, 23 Aralık 2024).
- Türkiye Barolar Birliği (2020). *TBB'den KKTC'de "Kapalı Maraş" toplantısı*. <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/tbb-den-kktc-de-kapali-maras-toplantisi-81130> (Erişim Tarihi: 22 Aralık 2024).
- van Dijk, T. A. (1988a). *News Analysis: Case Studies of International and National News in the Press*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- van Dijk, T. A. (1988b). *News as Discourse*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- van Dijk, T. A. (2024). Interview with Teun A. van Dijk: Critical Discourse Studies and ESP. *ASp. la revue du GERAS*, 86, 143-150.
- Vatansever, A. G. M. (2010). Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, 1487-1530.
- Yüksel, C. ve Erçakıca, M. (2023). Kapalı Maraş Sorunu: 2021 Kısmi Açılım Girişimi, Birleşmiş Milletler'in Yaklaşımı ve Mülkiyet Sorunu Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 81(1), 227-260.